

Luonnos 2.6.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia toistaiseksi ja väliaikaisesti. Lakiin lisättäisiin väliaikaisesti säännökset, jotka mahdollistaisivat tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilun. Toimenpiteitä, joihin myönnettäisiin tukea, olisivat keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättäminen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva tuki olisi alueellinen. Muita ehdotettuja tukia ei koskisi kyseinen rajoitus.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2026. Väliaikaisesti muutettavat säännökset olisivat voimassa 29 päivään helmikuuta 2028 saakka.

Sisällys

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Tulosperusteisten rahoitusmallien soveltaminen on noussut esille monissa politiikkasuosituksissa ja tutkimushankkeiden raporteissa. Taustalla ovat kompleksiset ympäristöhaasteet, joiden ratkaiseminen ei onnistu riittävän tehokkaasti nykymuotoisilla rahoitusmalleilla. Julkisen talouden kasvava kestävyysvaje korostaa julkisen rahoituksen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamista. Yhdessä nämä luovat tarpeen parantaa julkisen rahoituksen vaikuttavuutta sekä löytää uusia rahoitusmahdollisuuksia.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa tunnistetaan tarve kehittää uusia rahoitusmalleja. Hallitusohjelmassa nostetaan esille muun muassa markkinaehtoisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen selvittäminen ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen hyödyntäminen.

Taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää metsien hoitoa ja käyttöä edistetään metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki*, nojalla rahoittamalla laissa mainittuja toimenpiteitä. Luonnonsuojelulain (9/2023) nojalla voidaan tukea luonnon monimuotoisuuden suojelua ja hoitoa.

Metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmä on esittänyt kokeiltavaksi taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korottamista kokonaispuuston lehtipuuosuuden perusteella, suojavyöhykkeen jättämistä arvokkaiden virtavesien varrelle, suon aktiivista ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä Metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmän esityksen pohjalta. Työryhmän esityksestä järjestettiin lausuntokierros 11.2-4.4.2025. Työryhmän muistio ja siitä annetut lausunnot ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://mmm.fi/hankkeet/tunnuksella/MMM055:00/2024>.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Luonnonvarakeskukselta selvityksen lehtipuuosuuden lisäämisen tulonmenetyksistä¹. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on järjestänyt kaksi eri työpajaa, joissa tutkijoilta ja hallinnon edustajilta on pyydetty palautetta suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskeviin esityksiin.

Esityksestä on järjestetty lausuntokierros 6.6.-18.7.2025. Lausuntopyyntö lähetettiin 67 taholle, jotka edustivat metsänomistajia, metsätalouden toimijoita, tutkimuslaitoksia, keskeisiä tiedepaneeleita, metsä- ja ympäristöhallinnon viranomaisia sekä luonnonsuojelujärjestöjä. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä lausuntopalvelu.fi:ssä ja maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://mmm.fi/hankkeet> tunnuksella MMM067:00/2024.

2 Nykytila ja sen arviointi

Luonnonsuojelulain tukijärjestelmä

Luonnonsuojelulain 4 luvun nojalla luonnon monimuotoisuuden suojelua ja hoitoa voidaan tukea valtionavustuksella sekä tavarina tai palveluina myönnettävänä tukena. Avustusta ja tukea voivat saada luonnolliset henkilöt, yritykset, julkiset yhteisöt ja muut yhteisöt valtion kirjanpitoyksiköitä lukuun ottamatta. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus, jäljempänä *ELY-keskus*, tekee päätökset avustuksista ja tuista. ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu tukemisen suunnittelu, tuen hankinnan valmistelu, hankintapäätöksen ja -sopimuksen tekeminen, tavaroiden tai palveluiden maksaminen sekä hankinnan ja tuen luovuttamisen järjestäminen tukipäätökseen perustuen sekä muut tukemisen edellyttämät järjestämistehtävät. Tuki voi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan.

Luonnonsuojelulain nojalla on annettu puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2022–2027 myönnettävästä tuesta annettu valtioneuvoston asetus (800/2022). Tuen myöntäminen perustuu ELY-keskuksen kokonaisharkintaan, jossa huomioidaan kohteen luontoarvot, toimenpiteillä saavutettavat hyödyt kohteen ekologiselle tilalle sekä arvioidaan toimenpiteiden kustannuksista. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että maanomistaja sitoutuu kohteen säilyttämiseen kymmeneksi vuodeksi. Siltä osin kuin tuki kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena. Mainitut tuet rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 35.10.21 (Eräät luonnonsuojelu menot). Tukea arvioidaan myönnettävän vuonna 2025 noin miljoona euroa.

Puustoisten elinympäristöjen tuet ovat pääosin kohdentuneet yksityisille luonnonsuojelualueille, luonnonsuojelulain turvaamien luontotyyppien rajausalueille ja erityisesti suojeltavan lajin esiintymiselle tärkeillä alueilla. Näiden kohteiden osalta päällekkäisyys kannustejärjestelmälain tukien kanssa on pieni, mutta se voisi syntyä, mikäli kohteiden hoitotyötä tehtäisiin myös kohteiden reuna-alueilla. Suurempi tukien päällekkäisyyden mahdollisuus liittyy luonnonsuojelualueiden ulkopuolisten soiden ennallistamiseen. Näitä kohteita on ELY-keskusten toimesta ennallistettu noin 150 hehtaaria. Kohteet ovat olleet erityisesti lettoja ja muita runsasravinteisia soita.

Yritystukien tietopalvelun mukaan tukea on myönnetty 23.5.2025 mennessä 22 tuensaajaryitykselle yhteensä noin 268 500 euroa. Tuensaajana on osakeyhtiöitä, säätiöitä, kuntia, seurakuntia ja yksityisiä henkilöitä. Myönnettyt tukisummat vaihtelevat 50 000 eurosta reiluun tuhanteen euroon.

Metsätalouden kannustejärjestelmä

¹ Männistö, L., Daesung, L., ja Hynynen, J. Tulonmenetykset keskimääräistä suuremmasta lehtipuuosuudesta. Luonnonvarakeskus. 2025.

Kannustejärjestelmälaissa säädetään metsätalouden tuista. Kannustejärjestelmälain nojalla tuettavia toimenpiteitä ovat taimikon ja nuoren metsän hoito ja sen yhteydessä syntyvän pienpuun keruu, terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelman laatiminen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen, yksityisteiden perusparannus, metsäluonnon hoito ja kulutus. Lisäksi voidaan tehdä kymmenen vuoden ympäristötukisopimuksia. Tukea haetaan Suomen metsäkeskuksesta, jäljempänä *metsäkeskus*.

Kannustejärjestelmälain tavoitteena on kannustaa yksityisiä maanomistajia metsiensä kestäväan hoitoon ja käyttöön tavalla, jolla yksityistalouden tavoitteiden ohella voidaan saavuttaa myös yhteiskunnan metsäpolitiikalle ja metsien käytölle asettamat tavoitteet. Kannustejärjestelmällä kannustetaan maanomistajia tekemään taloudellisesti ja metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, joilla edistetään metsävarojen suotuisaa kehittymistä, turvataan ja lisätään metsien biologista monimuotoisuutta, edistetään metsätalouden vesiensuojelua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen. Lisäksi kannustejärjestelmällä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Kannustejärjestelmälain tukien ehdoista, määrästä ja niiden määräytymisperusteista säädetään metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1021/2023).

Kannustejärjestelmä perustuu Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksiin. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EU) 2023/2831.

Kannustejärjestelmän muut tuet Euroopan unionin komissio on 8 päivänä elokuuta 2023 hyväksynyt maa- ja metsätalouseläinten ja maaseutualueiden valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (2022/C 485/01) mukaisena tukena (Valtioneuvoston päätös SA.106581 (2023/N) – Suomi). Kannustejärjestelmä on määräaikainen ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2029. Kannustejärjestelmälaki korvasi aikaisemmin voimassa olleen kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015), jäljempänä *rahoituslaki*. Rahoituslain mukaisista päätöksistä aiheutuvia menoja voidaan maksaa vuoden 2026 loppuun asti.

Kannustejärjestelmän tuet ovat harkinnanvaraisia ja ne myönnetään vuosittain käytettävissä olevan myöntämisvaltuuden ja määrärahojen puitteissa. Kannustejärjestelmälain ja rahoituslain nojalla toteutettavia töitä rahoitetaan valtion talousarvion kahdelta eri määrärahamomentilta eli momentilta 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) ja momentilta 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen).

Kannustejärjestelmälain mukaista tukea ei ole mahdollista saada, jos rahoitettavaan työhön tai toimenpiteeseen on myönnetty muuta etuutta julkisista varoista. Lisäksi tiettyjen toimenpiteiden rahoituksen edellytyksenä on, ettei kohde ole saanut luonnonsuojelulain nojalla rahoitusta viimeisen viiden vuoden aikana. Näillä säännöksillä estetään samalle kohteelle päällekkäisten tukien myöntäminen luonnonsuojelulain tukijärjestelmän kanssa.

Metsäluonnonhoitohankkeisiin rahoitusta voidaan myöntää maanomistajan hakemuksesta tai metsäkeskuksen valmistelemiin hankkeisiin hankehaun kautta. Luonnonhoitohankkeita on vuosina 2008–2024 toteutettu yhteensä 5 625 hehtaarilla ja niiden toteuttamiseen on käytetty rahoitusta 21,1 miljoonaa euroa. Hankkeet ovat sisältäneet usein eri elinympäristöjen hoitotoimia. Yksittäisinä hoitokohteina soiden ennallistaminen ja pienviesien kunnostus ovat olleet yleisimpiä.

Luonnonhoitohankkeina on toteutettu myös lehtojen hoitoa ja kunnostusta, paahdeympäristöjen kunnostusta ja monimuotoisuuspoltoja. Vuonna 2024 toteutettiin kaksi kannustejärjestelmälain mukaista luonnonhoitohankkeiden hankehakua. Avoimen hankehaun kautta haettiin toteuttajaa 11

luonnonhoitohankkeelle. Vuonna 2024 toteutetuista luonnonhoitotöistä suurin osa oli lehtojen hoitoa.²

EU:n ennallistamisasetus

Luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1991, jäljempänä *EU:n ennallistamisasetus*, tuli voimaan kesällä 2024. Asetus sisältää sitovia tavoitteita ja velvoitteita luonnon tilan parantamiseksi eri elinympäristöissä. Pinta-alaltaan merkittävimmät talousmetsissä esiintyvät direktiiviluontotyypit ovat lehdot, harjumetsät, puustoiset suot ja boreaaliset luonnonmetsät. Ennallistamisasetuksessa asetetaan tavoitteita myös metsäekosysteemien luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Ennallistamisasetuksen myötä jäsenvaltioiden tulee arvioida metsäekosysteemien tilaa indikaattorien avulla, jotka kertovat metsäekosysteemien luonnon monimuotoisuudesta. Ennallistamisasetukseen sisältyy jäsenvaltioille yksi yhteinen indikaattori (metsälinnut) ja sen lisäksi seitsemän vapaavalintaista indikaattoria (kuollut pystypuu, kuollut maapuu, eri-ikäisrakenteisten metsien osuus, metsien kytkeytyneisyys, orgaanisen hiilen määrä kivennäismaissa, metsien osuus, joissa kotimaiset lajit ovat valtapuustona ja puulajien monimuotoisuus), joista kukin jäsenmaa valitsee kuusi sen olosuhteisiin ja metsäluonnon tilan paranemisen arviointiin parhaiten soveltuvaa.

Vuosina 2008–2024 rahoituslain luonnonhoitohankkeita on toteutettu yhteensä 5 625 hehtaarin alalla. EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää, että tulevaisuudessa metsissä ja soilla tarvittavien ennallistamistöiden määrä nostetaan uudelle tasolle. Työmäärien saavuttamiseksi on tarpeen kokeilla uusia keinoja.

Metsätalouden tulospohjaiset tuet -työryhmä on esittänyt kokeiltavaksi taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korottamista kokonaispuuston lehtipuuosuuden perusteella, suojavyöhykkeen jättämistä arvokkaiden virtavesien varrelle, suon aktiivista ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa. Kokeilut toteuttaisivat vuoteen 2035 ulottuvaan kansalliseen metsästrategiaan (KMS2035) sisältyviä uudistumisen ja elonkirjon kärkihankkeita koskevia tavoitteita sekä tukisivat ennallistamisasetuksen toimeenpanemiseksi tarpeellisten työvälineiden kehittämistä.

Lehtipuuosuuden lisääminen puuston määrästä

Kannustejärjestelmän mukaista tukea taimikon ja nuoren metsän hoitoon on mahdollista saada, kun kohde täyttää vähimmäispinta-alaa ja puuston poistamista koskevat vaatimukset sekä käsittelyn jälkeiset puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevat vaatimukset ja vaatimuksen, ettei kohteelle käsittelyn jälkeen jää välitöntä hoidon tarvetta. Hoitotyössä tulee välttää lehtipuiden poistoa niissä tilanteissa, joissa lehtipuusto ei haittaa kasvatettavan jakson kasvatusta ja se sopii kasvatettavaksi puustoksi yhdessä pääpuulajin kanssa. Vaatimukset eivät kuitenkaan koske jätettävän lehtipuuston määrää. Alle kolmemetrissä taimikoissa kohteelle ei hoidon jälkeen saa jäädä kasvatettavan puuston kasvua haittaavaa tai latvavaurioita aiheuttavaa etukasvuista lehtipuustoa.

Vapaaehtoiset metsäsertifiointijärjestelmät kannustavat myös lehtipuuston säästämiseen. Standardeissa edellytetään, että taimikonhoidossa ja raivauksissa jätetään riistatiheikköjä lehtipuita suosien.

² Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.). 2025. METSO-tilannekatsaus 2024. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus xx/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. xx s. (toistaiseksi julkaisematon)

Suojavyöhykkeen jättäminen

Suojavyöhykkeen jättämiseen vesistöjen varsille ei nykyisin myönnetä valtion tukea. Siihen ei ole myöskään lakisääteistä velvoitetta, vaikkakin metsälain (1093/1996) 10 §:n, vesilain (587/2011) 11 §:n ja luonnonsuojelulain 34 ja 78 §:n vaatimukset ohjaavat näillä kohteilla välillisesti suojavyöhykkeen jättämiseen.

Vapaaehtoisessa metsäsertifiointissa mukana olevat maanomistajat ovat metsäsertifiointin kautta sitoutuneet suojavyöhykkeen jättämiseen. PEFC-sertifiointissa edellytetään, että suojakaistan leveys on keskimäärin vähintään 10 metriä, mutta kaikkialla vähintään 5 metriä. FSC-sertifiointissa edellytetään, että vesistöjen ja pienvesien ympärille jätetään maastonmuotojen ja maalajien perusteella määräytyvä suojavyöhykettä. Suojavyöhykkeen tulee olla 10–30 metriä leveä. Lisäksi osa yrityksistä maksaa puukaupan yhteydessä lisää, jos maanomistaja jättää sertifiointikriteereitä leveämmän suojavyöhykkeen.

Soiden ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito

Luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla ELY-keskus voi tehdä jalopuumetsää, pähkinäpensaikkaa ja terveleppämetsää koskevan suojelupäätöksen. Suojelupäätöksessä on määriteltävä suojellun luontotyypin esiintymän rajat. Suojellun luontotyypin esiintymää ei saa hävittää eikä heikentää. Jalopuumetsiköllä tarkoitetaan aluetta, joka on luontaisesti syntynyt ja jossa kasvaa runkomaisia jaloja lehtipuita vähintään 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useana lähekkäisenä ryhmänä. Pähkinäpensaikolla tarkoitetaan aluetta, joka on luontaisesti syntynyt ja jossa kasvaa vähintään kaksi metsiä korkeita tai leveitä pähkinäpensaita yhtenä tai useana lähekkäin sijaitsevana ryhmä vähintään 20 kappaletta hehtaarille. Terveleppämetsällä tarkoitetaan aluetta, joka on luontaisesti syntynyt korpi, luhta tai letto, jossa terveleppä on runkoluvultaan valtapuuston runsain laji.

Metsälain 10 §:ssä määritellään monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt. Niiden joukossa on rehevät lehtolaikut ja suoelinympäristöistä letto- ja ruohokorvet, metsäkorte- ja muurainkorvet, letot, vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot sekä luhdat. Kohteiden tulee olla pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ja ympäröivästä metsäluonnosta selvästi erottuvia. Metsälain 10 a §:ssä määritellään elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet. Niiden mukaan erityisen tärkeissä elinympäristössä voidaan tehdä varovaisia hoito- ja käyttötoimenpiteitä, joissa elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään tai niitä vahvistetaan. Toimenpiteissä on säilytettävä elinympäristölle erityinen vesitalous, puuston rakenne, vanhat ylispuut, kuolleet ja lahot puut sekä otettava huomioon kasvillisuus, maaston vaihtelevaisuus ja maaperä. Ominaispiirteitä vahvistavia hoito- ja käyttötoimenpiteitä ovat suunnitelmalliset luonnonhoitotoimet ja luonnontilan ennallistamistoimet. Ominaispiirteet säilyttäviä hoito- ja käyttötoimenpiteitä ovat varovaiset, poimintaluonteiset hakkuut, yksittäisten kuokkalaikkujen tekeminen sekä Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvien puiden taimien istuttaminen ja niiden siementen kylväminen. Erityisen tärkeissä elinympäristöissä voidaan erityistä varovaisuutta noudattaen kuljettaa puutavaraa ja ylittää puron uoma, mikäli se ei vaaranna ominaispiirteiden säilyttämistä. Erityisen tärkeissä elinympäristöissä ei saa tehdä uudistushakkuuta, metsätietä, kasvupaikalle ominaista kasvillisuutta vahingoittavaa maanpinnan käsittelyä, ojitusta, purojen ja norojen perkausta eikä käyttää kemiallisia torjunta-aineita. Metsälain 10 b §:ssä täsmennetään elinympäristökohtaista käsittelyä. Sen mukaan suoelinympäristöissä voidaan tehdä varovaisia poimintaluonteisia hakkuuta, jotka säilyttävät puuston luonnontilaisena tai luonnontilaisen kaltaisena siten, ettei elinympäristön luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous muutu. Rehevilla lehtolaikuilla puuston rakenne on säilytettävä siten, että hoito- ja käyttötoimenpiteiden yhteydessä tehdään vain varovaisia, poimintaluonteisia

hakkuita. Metsälain 14 §:n mukaan hakkuista ja metsälain 10 §:n kohteen käsittelystä on tehtävä metsänkäyttöilmoitus.

Kannustejärjestelmälain 20 §:n mukaan metsälain 10 §:n tarkoittamille kohteille on mahdollista myöntää ympäristötukea. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että yksityinen maanomistaja tekee metsäkeskuksen kanssa sopimuksen, jossa hän sitoutuu säilyttämään tietyllä alueella metsien biologista monimuotoisuutta sekä olemaan tekemättä alueella metsätalouden toimenpiteitä ilman metsäkeskuksen suostumusta. Sopimukseen voidaan ottaa ehto, että maanomistaja sitoutuu noudattamaan sopimuksen kohteena olevalla alueella sijaitsevan elinympäristön ominaispiirteiden säilymistä edistävää hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Ympäristötukisopimus on voimassa kymmenen vuotta.

Kannustejärjestelmälain 22 §:n mukaista metsäluonnon hoidon tukea on mahdollista myöntää monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöihin sekä metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistamiseen. Metsäluonnon hoidon tukena voidaan korvata kokonaan hankkeen hyväksyttävät kohtuulliset kustannukset. Hyväksyttäviin kokonaiskustannuksiin voidaan sisällyttää hankkeesta aiheutuneet suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannukset sekä hankkeeseen liittyvät lupa- ja toimitusmaksut. Nykyistä tukea ei kuitenkaan koeta maanomistajien näkökulmasta riittävän kannustavaksi, sillä tuen määrässä huomioidaan toimenpiteen yhteydessä kohteelta saatavat puunmyyntitulot. Nykyinen kannustejärjestelmä ei myöskään huomioi erityisesti ennallistamisen seurauksena aiheutuvia tulevaisuuden puuntuotannon tulonmenetyksiä, joita syntyy puuston kasvun pysyvistä alentumisesta ja alueen normaalin talouskäytön estymisestä.

3 Tavoitteet

Tavoitteena on kokeilla uusia tapoja edistää julkisin varoin kestävä metsätaloutta. Kokeilussa testattaisiin tuen myöntämistä tuloksen perusteella ja selvitettäisiin ympäristöllisten tarjouskilpailujen hyödyllisyyttä. Kokeilun perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä 2030-luvun kannustejärjestelmän kehittämisestä, jotka pohjautuvat kokeilun päättymisen jälkeen toteuttavan vaikuttavuustutkimuksen tuloksiin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että kannustejärjestelmälakiin lisättäisiin tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilua koskevat säännökset. Kokeiluun kuuluisivat avustukset keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättämiseen puuston kokonaismäärästä taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon. Rahoitus mainittuihin kokeiluihin myönnettäisiin vähämerkityksisenä tukena. Suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukea voisi hakea 1 päivästä heinäkuuta 2026 lukien ja muita ehdotettuja tukia vuoden 2027 alusta lukien. Ehdotetun lain nojalla myönnettävää tukea tulisi hakea viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

Rahoitettavat suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon hankkeet valittaisiin tarjouskilpailumenettelyyn perustuvalla hankehaulla. Esitykseen sisältyvät myös ehdotettuihin uusiin tukiin liittyvät säännökset muun muassa tuen määrästä, tuen hakemisesta ja maksamisesta sekä hoito- ja kunnossapitovelvoitteesta. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva tuki olisi alueellinen. Kyseinen rajoitus ei koskisi muita tukia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Lakiesitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Kokeilujen eli määräaikaisten tukien toteuttamisesta aiheutuvat menot katetaan valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa.

Keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättäminen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen). Vuoden 2026 valtion talousarvioesityksessä momentille ehdotetaan myönnettäväksi 36,247 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 käytettiin taimikon ja nuoren metsän hoitoon noin 33,3 miljoonaa euroa, joka oli 87 prosenttia kyseisenä vuotena käytetyistä määrärahoista. Taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä tehtävästä pienpuun keruusta maksettava lisä alenee vuoden 2026 alusta. Taimikon ja nuoren metsän hoidon lehtipuuosuutta koskevalla kokeilulla ei ole vaikutusta vielä vuoden 2026 määrärahan käyttöön, koska kokeilu alkaisi vasta 1.1.2027. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki olisi 20 euroa korkeampi hehtaaria kohden silloin, kun kohteelle on jätetty keskimääräistä enemmän lehtipuuta. Arvion mukaan taimikon ja nuoren metsän hoidon korkeampaa tukea voitaisiin hakea noin 80 000–100 000 hehtaarille, joten tuen tarve olisi 1,6–2,0 miljoonaa euroa. Jotta määrärahan käyttö pysyisi valtiontalouden kehyspäästösten mukaisissa raameissa, alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrää 200 eurosta hehtaarille 180 euroon hehtaarille.

Suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito, rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen). Vuoden 2026 valtion talousarvioesityksessä momentille ehdotetaan myönnettäväksi 11,027 miljoonaa euroa. Vuosina 2021–2024 momentin rahoituksesta käytettiin luonnonhoitohankkeisiin vuosittain 0,5–1,3 miljoonaa euroa. Kokeiluihin voitaisiin käyttää yhteensä noin 3 miljoonaa euroa, josta arviolta 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2026. Osittain luonnonhoitohankkeisiin myönnetty rahoitus korvautusi kokeilun aikana suon ennallistamiseen ja lehtojen luonnonhoitoon myönnettyllä rahoituksella. Suon ennallistamisen ja lehtojen luonnonhoidon ensimmäinen hankehaku järjestettäisiin vuonna 2026. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva kokeilu alkaisi vasta 1.1.2027. Koska suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoidon tukiin liittyy kahdeksan vuoden päästä maksettava tulospalkkio, lisätään momentille myöntövaltuus. Myöntövaltuuden suuruudeksi valtion vuoden 2026 talousarvioesityksessä on esitetty 0,8 miljoonaa euroa.

Käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa toteutuvien työmäärien arvioiminen on haastavaa, koska tuen määrä perustuisi todellisten toteutuskustannusten ja tulonmenetysten sijaan hakemuksessa esitettyyn tuen määrään, jolla hakija olisi valmis toteuttamaan hakemuksessa määritellyt toimenpiteet. Koska tämän kaltaista menettelyä ei ole aikaisemmin sovellettu tukien myöntämiseen, ei ennakolta voida määritellä tarkasti, mille tasolle tarvittavan tuen määrä ja sillä saatavien suoritteiden määrä asettuu. Suojavyöhykkeen jättämisen osalta haettu tuen määrä voisi muodostua puuntuotannon tulonmenetysten perusteella. Tukitasot voisivat siten olla lähellä ympäristötuen keskimäärästä tukitasoa. Se oli vuosina 2021–2023 keskimäärin 2 300 euroa hehtaaria kohden. Tällä hetkellä (kesäkuu 2025) ympäristötuen käytettävät keskikantohinnat ovat edellä mainittuun ajankohtaan verrattuna jopa 30–40 % korkeammat, joten tuen määrä voi olla edellä esitettyä suurempi. Suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoidon osalta haettu tuen määrä voisi muodostua hankkeen toteuttamisen kustannuksista ja tulevaisuuden puuntuotannon tulonmenetyksistä. Tarvittavat toimenpiteet riippuvat kohteesta, joten hehtaarikohtaisissa kustannuksissa on huomattavaa vaihtelua. Metsänhoidon suositusten mukaan soiden ennallistamisessa ojalinjojen avaamisen ja ojien tukkimisen kustannuksen on arvioitu olevan 500–1 000 euroa hehtaaria kohden.

Kustannuksia voi tulla myös esimerkiksi puuston hakkaamisesta muualta kuin ojalinjoilta ja poiskuljettamisesta sekä patojen rakentamisesta. Lehdon hoidon kustannukseksi on arvioitu 1200–1500 euroa hehtaarille³. Edellä mainittujen kustannusten valossa voidaan päätyä siihen, että toteutuvat työmäärät voisivat olla 300–1 000 hehtaaria tukimuotoa kohden, jos oletetaan että kuhunkin työlajiin käytettäisiin miljoona euroa.

Haettavan tuen määrään lehdon luonnonhoidon ja suon ennallistamisen hankkeissa vaikuttaa myös tuloksesta maksettava 20 prosentin osuus. Tuloksesta maksetaan vasta noin kahdeksan vuoden päästä töiden toteutuksesta. Hakemusta tehdessään maanomistaja ei voi olla varma tuloksen saavuttamisesta erityisesti, jos tuloksen saavuttamisen minimipistemäärä on asetettu korkealle. On todennäköistä, että maanomistajat ottavat hakemusta tehdessään huomioon tuloksen saavuttamiseen liittyvän riskin ja pitkän aikajänteen, mikä saattaa näkyä korkeana haettavan tuen määränä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Suomen metsäkeskus toimisi tukijärjestelmän valtionapuviranomaisena. Avustusten takaisinperinnän osalta valtionapuviranomaisena toimisi Ruokavirasto. Muihin viranomaisiin ehdotetuilla säännöksillä arvioidaan olevan vähäinen vaikutus. Tukijärjestelmän toteuttamisesta aiheutuvat menot ovat katettavissa valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosien puitteissa.

Määräajan myönnettävien avustusten toimeenpano edellyttää muutoksia metsäkeskuksen tietojärjestelmiin. Muutoksia tarvitaan hankkeiden käsittelyjärjestelmään ja tarkastuksissa käytettyihin tietojärjestelmiin. Metsäkeskus on arvioinut tietojärjestelmämuutosten maksavan 530 000–600 000 euroa. Tietojärjestelmien muutostöiden toteuttamiseksi ja hankkeiden sujuvan käsittelyn vuoksi kokeilujen aloittaminen on tarkoituksenmukaista porrastaa. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen hakemuksia on vuosittain kymmeniä tuhansia kappaleita. Hakemusten sujuva käsittely edellyttää, että hakemukset saapuvat sähköisesti ja niiden käsittelemiseksi voidaan hyödyntää tietojärjestelmän automaatiota. Ennen haun avautumista tietojärjestelmien muutosten tulee olla valmiita. Sähköinen hakeminen edellyttää muutoksia metsäkeskuksen tarjoamaan Metsään.fi-palveluun, mutta myös toimijoiden omiin tietojärjestelmiin. Mikäli muutoksia ei ennätettäisi tehdä, hakemuksia tulisi paljon paperimuodossa. Tällöin metsäkeskuksen työ määrä hankkeiden manuaalisessa tallentamisessa ja käsittelyssä olisi huomattavan suuri. Muiden kokeilujen osalta hakemusmäärät tulevat olemaan joitakin kymmeniä tai satoja hakemuksia hakua kohden, jolloin hakemusten vertailu esimerkiksi manuaalisesti on mahdollista, eikä kaikkia toiminnallisuuksia tarvitse lyhyen määräajan voimassa olevien säännösten takia toteuttaa tietojärjestelmiin. Hankkeiden maksamiseksi ja esimerkiksi hoito- ja kunnossapitovelvoitteen valvontaa varten rahoitettujen hankkeiden tallentaminen hankkeiden käsittelyjärjestelmään on kuitenkin tarpeen. Tietojärjestelmiä on myös tarpeen muuttaa valtion talousarvioon momenttiin 30.40.45 lisättävän myöntövaltuuden seurannan takia. Suojavyöhykkeen jättämisen tukihakemusten määrän arvioidaan tulevan sen verran paljon, että niitä varten kannattaa toteuttaa sähköinen haku Metsään.fi-palveluun. Kokeiluhankkeita varten tehtävät tietojärjestelmämuutokset siirtävät metsäkeskuksen vuodelle 2026 suunnittelemlia muita kehitystöitä myöhemmin toteutettavaksi.

Metsäkeskus on arvioinut kokeiltavan tukien hallinnoinnin maksavan 150 000 euroa vuosina 2026–2027, 50 000 euroa vuonna 2028 ja 25 000 euroa vuonna 2029. Lisäksi tulisi vähäisiä kustannuksia

³ Kareksela, S., Räsänen, A., Kuningas, S., Louhi, P. & Ruuhijärvi, J. 2022. Esiselvitys Euroopan Unionin ennallistamislakialoitteen vaikutuksista Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 23/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 32 s

2030-luvun lopulla tuloksen saavuttamisen arvioinnista ja tuloksesta maksamisesta.

Suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen kokeilujen osalta metsäkeskukselle tulee lisätyötä muun muassa hankkeiden vertailusta ja tuloksen saavuttamisen arvioinnista. Tuloksen saavuttamisen arvioinnin keventämiseksi ehdotetaan, että maanomistajan tulisi tehdä metsäkeskukselle ilmoitus tuloksen saavuttamisesta. Tällöin metsäkeskuksen ei tarvitsisi käydä maastossa katsomassa kaikkia kohteita, vaan tarkastettavat kohteet voitaisiin valita otannan tai riskianalyysin perusteella. Kokeilun takia on tarpeen tehdä muutoksia metsäkeskuksen tarkastusohjeeseen. Kokeilun arvioidaan lisäävän tarkastusten työmäärää ja ajankäyttöä.

Uusien tukimuotojen käyttöönotto edellyttää myös niihin liittyvän prosessin kehittämistä, tukihakujen ja asiakirjojen valmistelua, osaamisen kehittämistä pisteytyksen, tarjousten vertailun ja kustannushyötyjen arvioinnin osalta. Uudet tukikäytännöt tulee myös tehdä tunnetuksi toimialalle ja maanomistajille. Kokeilujen onnistunut toteuttaminen edellyttääkin metsäkeskukselta tiedotusta, koulutusta ja neuvontaa tukimahdollisuuksista ja niiden ehdoista. Edellä mainittuihin tehtäviin metsäkeskus on arvioinut kuluvan yhteensä 150 000 euroa vuosina 2026 ja 2027.

Esityksellä voi olla vähäistä vaikutusta myös lupa- ja valvontavirastolta ja elinvoimakeskuksilta pyydettyjen lausuntojen määrään. Mainitut viranomaiset hoitaisivat vuoden 2026 alusta lukien niitä tehtäviä, joita kannustejärjestelmälain mukaan nykyisin hoitavat ELY-keskukset (HE 13/2025 vp). Tietyissä tapauksissa metsäkeskuksen tulee pyytää kannustejärjestelmälain 27 §:n mukaan lausunto luonnonsuojelulain rajoitteista. Lausunnon pyytäminen voi olla myös tarpeen suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon hakemuksista silloin, kun on tarpeen selvittää, aiheutuuko suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta enemmän haittaa kuin hyötyä luontoarvoille.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Lehtipuuosuuden lisääminen

Lehtipuiden määrään kasvupaikalla voidaan vaikuttaa erityisesti metsänhoitotöiden yhteydessä. Taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä valitaan kasvatettavat puut. Mikäli hoitotyössä poistetaan tarpeettomasti lehtipuita ei niiden määrää pystytä myöhemmin lisäämään, koska lehtipuut tarvitsevat runsaasti valoa uudistuakseen.

Lehtipuiden luontaiseen esiintymiseen vaikuttaa kasvupaikan ravinteisuus. Valtakunnan metsien inventointitietojen mukaan hoidetuissa taimikoissa lehtipuuston osuus runkoluvusta mitattuna on kuivahkolla kankaalla tai sitä karummalla kasvupaikoilla 17 prosenttia ja tuoreella kankaalla tai sitä rehevämällä kasvupaikoilla 33 prosenttia. Metsäkeskuksen tekemien rahoituslain tarkastustulosten perusteella lehtipuuston määrä on hoitotyön jälkeen ollut kivennäismaiden kasvupaikoilla ja niitä vastaavilla soilla ja turvekankailla seuraava: kalliomaa ja hietikko kymmenen prosenttia, karukkokangas neljä prosenttia, kuiva kangas viisi prosenttia, kuivahkokangas 13 prosenttia, tuore kangas 27 prosenttia, lehtomainen kangas 41 prosenttia ja lehto 47 prosenttia puustosta.

Korkeamman taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen edellytyksenä on, että työn jälkeen lehtipuuston osuus kokonaispuustonmäärästä on 30 prosenttia rehevillä kasvupaikoilla (tuore kangas tai sitä rehevämpi) ja 15 prosenttia karuilla (kuivahko kangas tai sitä karumpi) kasvupaikoilla. Se kannustaa jättämään vähintään keskimääräisen määrän lehtipuita taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä. Jos oletetaan, että kaikki pyrkisivät tähän, lisääntyisi lehtipuiden määrä vähintään puolessa hoitokohteista. Alun perin lehtipuuvaltaiseksi metsiköiksi perustetuilla kohteilla tavoite on helposti saavutettavissa. Sen sijaan kaikkein karuimmilla kasvupaikoilla tavoite ei välttämättä ole saavutettavissa luontaisesti vähäisen lehtipuumäärän vuoksi. Mahdollisuuteen saavuttaa kokonaispuuston määrästä tietty lehtipuuosuus vaikuttavat myös aikaisemmin tehdyt

hoitotoimenpiteet sekä hirvieläinten tai muiden eläinten taimikoille ja nuorille metsille aiheuttamat vahingot.

Puustorakenteiden monipuolistaminen ja lehtipuiden osuuden kasvattaminen ylläpitävät ja lisäävät monimuotoisuutta erityisesti, jos lehtipuuosuus säilyy yli metsän kiertoajan. Tällöin kohteelle ennättää muodostua järeää lehtipuuta. Lehtipuuosuuden lisääntyminen lisää sekametsäisyyttä, mikä lisää metsässä esiintyvien lajien määrää. Lehtipuuosuuden lisäyksen arvioidaan parantavan riistan elinympäristöjä. Lehtipuuosuuden lisääntyminen parantaa myös metsien sietokykyä ilmastonmuutosta ja erilaisia puustotuhoja vastaan. Lehtipuukeskittymien arvioidaan olevan monimuotoisuuden kannalta parempi vaihtoehto kuin niiden jakautuminen tasaisesti koko alueelle. Tukiehdoilla kannustetaan pienten luonnontilaan jäävien kohteiden kuten säästöpuuryhmien ja riistatiheikköjen jättämisen. Näitä kohteita kannattaa jättää erityisesti lehtipuukeskittymiin. Mikäli näiden kohteiden pinta-ala on alle kymmenen prosenttia kokonaispinta-alasta, niiden pinta-alaa ei vähennetä tuen suuruudesta.

Luonnonvarakeskus on arvioinut ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutuksia, jos kohteella ylläpidetään 20 tai 30 prosentin lehtipuusekoitus koko metsikön kiertoajan. Simulointien lähtötilanteena on ollut viljelyhetki, jolloin kohteella on ollut kymmenen säästöpuuta hehtaarille. Niistä puolet on ollut lehtipuita. Simuloinneissa taimikonhoidossa kasvamaan jätetyistä lehtipuista puolet on ollut koivua ja toinen puoli haapaa ja leppää. Tulosten perusteella lehtisekapuuston kasvattaminen havupuiden seassa yli koko kiertoajan edellyttää hieman voimakkaampia harvennuksia, jotta elävän lehtipuuston osuus säilyisi toivotulla tasolla. Lehtisekapuuston lisääminen vähentäisi puuston hiilensidontaa, koska kokonaiskasvu vähentyisi ja kiertoajat lyhenisivät hieman. Etelä- ja Väli-Suomessa lehtisekapuuston lisääminen lisäisi kuolleisuutta ja lahoppuutuotantoa. Lahoppuun lisäys olisi sitä suurempi mitä tiheämpi metsä on ja mitä ravinteikkaampi on kasvupaikka.⁴ Ehdotetun kokeilun vaikutukset olisivat vähäisempiä, koska kannustejärjestelmällä ei voida velvoittaa lehtipuuosuuden ylläpitämiseen koko kiertoajan. Työlajia koskeva hoito- ja kunnossapitovelvoite on viisi vuotta. Taimikon ja nuoren metsän hoitoa seuraavassa hakkuussa on siten mahdollista poistaa kaikki tai osa lehtipuista, mikäli maanomistaja niin haluaa.

Taimikon ja nuoren metsän hoidossa jätettävän lehtipuuston lisääminen edistää EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Jäävän lehtipuuston määrällä on vaikutusta erityisesti puulajien monimuotoisuutta koskevaan metsäindikaattoriin. Indikaattorille on tarkoitus asettaa ennallistamissuunnitelman laadinnan yhteydessä tavoitetaso, jota kohti tulee pyrkiä.

Suojavyöhykkeen jättäminen

Suomessa on arvioitu olevan pienvesiä, puroja ja noroja noin 100 000 kilometriä. Nämä kaikki eivät olisi suojavyöhykkeen jättämisen tuen piirissä, vaan tuki on tarkoitettu kohdentaa vesiensuojelullisesti erityisen herkille alueille tai alueille, joilla suojavyöhykkeen jättämisellä turvataan merkittäviä luontoarvoja. Tuen kohdennus tehtäisiin ympäristöhallinnon virtavesien lohikalakantatietoaineiston perusteella. Aineiston kattaman virtavesien pituus, jossa on lohikalakantaa, on noin 42 000 kilometriä. Kokeiluun rajattujen maakuntien alueella lohikalakanta-aineiston virtavesiä on noin 3 500 kilometriä. Tämän perusteella voidaan arvioida, että tuettavien potentiaalisten kohteiden pinta-ala olisi 20 000–34 000 hehtaaria, jos kaikkialla virtaveden rannalla kasvaisi uudistuskypsää metsää. Näin ei kuitenkaan ole, vaan osa virtaveden rannasta voi olla maatalouskäytössä tai muussa kuin metsätalouskäytössä ja

⁴ Männistö, L., Daesung, L., ja Hynynen, J. Tulonmenetys keskimääräistä suuremmasta lehtipuuosuudesta. Luonnonvarakeskus. 2025.

osa metsätaloustaloudessa olevasta maasta ei ole uudistuskypsää metsää, joten todellinen potentiaalisten kohteiden määrä on tätä pienempi.

Kokeilua toteutettaisiin Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa. Kokeilumaakunnat edustaisivat erilaisia alueita eri puolilla Suomea. Varsinais-Suomessa on paljon saviperäisiä maita. Siellä esiintyy myös raakkua. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Pohjanmaalla taas on paljon turvemaata.

Tutkimusten mukaan suojavyöhykkeen tulisi olla vähintään 30 metriä leveä vaihtumisvyöhykkeen mikroilmaston olosuhteiden säilyttämiseksi hakkuuta edeltävällä tasolla.⁵⁶ Suojavyöhykkeen jättämisen tukea saaneilla kohteilla suojavyöhykkeet olisivat 30–50 metriä leveitä. Ne olisivat leveämpiä kuin mitä PEFC ja FSC sertifikaatit edellyttävät. Suojavyöhykkeen leveyteen vaikuttaisi kohteen topografia, maalaji ja muut ominaispiirteet. Tällöin esimerkiksi jyrkässä rinteessä tulisi olla leveämpi suojavyöhyke kuin tasaisemalla maalla. Vastaavasti myös eroosioherkällä maalajilla suojavyöhykkeen tulisi olla leveä.

Suojavyöhykkeiden arvioidaan edistävän metsä- ja vesiluonnon monimuotoisuutta. Ne tarjoavat elinympäristöjä monille eliölajeille sekä toimivat lajien leviämisreitinä. Suojavyöhykkeet turvaavat myös vesieliöstön elinympäristöjä tasaamalla veden lämpötilavaihteluja ja vähentämällä vesistökuormitusta sitomalla ravinteita ja maa-aineista sekä pienentämällä rantojen eroosioriskiä. Suojavyöhykkeiden ansiosta vesistöihin päässeiden ravinteiden ja kiintoaineen määrä vähentyy.⁷ Suojavyöhykkeiden jättämisellä on myös maisemallista merkitystä. Lisäksi se vähintäänkin pidentää metsän kiertoaikaa ja lisää hiilivarastoa. Mikäli suojavyöhykkeet säilyvät hakkuiden ulkopuolella myös hoito- ja kunnossapitovelvoitteen päätyttyä suojavyöhykkeistä voi muodostua merkittävä hiilivarasto, jotka edistävät vesistöjen biodiversiteettiarvojen kehittymistä, parantavat metsän rakennepiirteitä ja edistävät metsien monimuotoisuutta.

Suojavyöhykkeiden jättämisellä voidaan edistää myönteisesti EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteutumista.

Suon ennallistaminen

Lähes kolmannes Suomen pinta-alasta on suota. Valtakunnan metsien inventoinnin mukaan turvemaiden noin 9,2 miljoonasta hehtaarista hieman yli puolet on ojitettu. Osa metsäojitetuista soista on ojituksen seurauksena muuttunut turpeen hajoamisen myötä ojitetuiksi kankaiksi.

⁵ Oldén, A., Selonen, V.A. O., Lehtonen, E. & Kotiaho, J.S. (2019). The effect of buffer strip width and selective logging on streamside plant communities. *BMC Ecol* 19,9 <https://doi.org/10.1186/s12898-019-0225-0>

⁶ Oldén, A., Peura, M., Saine, S., Kotiaho, J.S. & Halme, P. The effect of buffer strip width and selective logging on riparian forest microclimate. (2019). *Forest Ecology and Management* 453 <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2019.117623>

⁷

Keto-Tokoi, P. 2018. Tutkimustietoon perustuvia suosituksia vastuullisen metsänhoidon kehittämiseksi. WWF Suomen raportteja 37.

Suoluontotyypeistä 54 prosenttia on uhanalaisia⁸. Lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan 280 lajin ensisijainen elinympäristö on suo.⁹

Niiden luontotyyppien pinta-alasta, joiden tilaa tulee parantaa EU:n ennallistamisasetuksen velvoitteitten takia, merkittävä osuus on suoluontotyyppejä. Asetuksen piirissä oleviin luontotyyppisiin kuuluvat muun muassa puustoiset suot, joista merkittävää osaa on käsitelty talousmetsänä. Luonnonvarakeskus on arvioinut, että suoluontotyyppejä olisi ennallistettava vuoteen 2030 mennessä noin 532 000 hehtaaria¹⁰. Pinta-ala-arvioon sisältyy epävarmuutta, koska luontotyyppien tarkkaa sijaintia ja niiden tilaa ei täysin tunneta. Ennallistamissuunnitelman valmistelussa arvioidaan, kuinka paljon soita tulisi ennallistaa. Tähän mennessä ennallistamista on tehty yhteensä alle 50 000 hehtaarin alueella.

Onnistuneesti ennallistetulla suolla hydrologia palautuu luonnontilaisen suon kaltaiseksi, suolle tyypillinen kasvi- ja eläinlajisto palautuvat ja suolle alkaa kertyä turvetta. On kuitenkin huomattava, että suon palautuminen lähelle luonnontilaa voi kestää vuosikymmeniä. Rahkasammalten palautumisen tai runsastumisen käynnistyminen on yleensä varsin nopeaa. Monet suoelinympäristöihin erikoistuneet lajit kykenevät palautumaan ennallistetuille kohteille ja/tai runsastumaan suhteellisen nopeasti. Vaativimpien lajien palautuminen ennallistamiskohteelle voi viedä vuosikymmeniä ja niiden osalta lopputulos voi olla epävarma.¹¹ Lajien leviämistä ennallistettavalle alueelle tukee, jos ennallistettava alue sijaisteen lajistolähteiden läheisyydessä.

Yksi ennallistamisen hyödyistä on ojituksen ja metsätaloustoimista seuraavan pitkäaikaisen ravinnekuormituslisän (ojituslisä) häviäminen ja siitä seuraava ravinnekuormituksen vähentyminen, jolla on myönteinen vaikutus suon alapuolisten vesiekosysteemien tilaan.

Ennallistamistoimenpiteiden jälkeen vesistökuormitus lisääntyy hetkellisesti. Ennallistetun suon vesitalous alkaa kuitenkin palautua kohti luonnontilaista suhteellisen nopeasti. Ennallistamistoimista aiheutuvan kuormituspiikin jälkeen ennallistetun suon sisäinen ravinnetase ja suolta ulos valuvan veden ravinnemäärät alkavat lähestyä luonnontilaista suota vastaavia määriä. Ennallistetun suon sisäisen vesitalouden ja ravinnetasapainon palautumisen arvioidaan kestävän noin 5–10 vuotta.¹²

Ennallistettujen soiden kasvihuonekaasutaseet vaihtelevat suuresti. Taseeseen vaikuttavat muun muassa kasvupaikka ja puuston kasvu. Ennallistamistoimien seurauksena suo vettyy, jolloin turpeen hajoamisesta syntyvät hiilidioksidipäästöt vähenevät, mutta maaperän metaanipäästöt kasvavat. Kohteella olevan puuston määrä vaikuttaa haihdunnan määrään ja puustoon sitoutuvaan hiileen

⁸ Kaakinen, E., Kokko, A., Aapala, K., Autio, O., Eurola, S., Hotanen, J-P., Kondelin, H., Lindholm, T., Nousiainen, H., Rehell, S., Ruuhijärvi, R., Sallantausta, T., Salminen, P., Tahvanainen, T., Tuominen, S., Turunen, J., Vasander, H. ja Virtanen, K. 2018. Suot. Julk.: Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

⁹ Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

¹⁰ Kareksela, S., Räsänen, A., Kuningas, S., Louhi, P. & Ruuhijärvi, J. 2022. Esiselvitys Euroopan Unionin ennallistamislakialoitteen vaikutuksista Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 23/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 32 s.

¹¹ Elo M., Kareksela S., Ovaskainen O., Abrego N., Niku J., Taskinen S., Aapala K. & Kotiaho J. 2024. Restoration of forestry-drained boreal peatland ecosystems can effectively stop and reverse ecosystem degradation. *Communications Earth & Environment* 5. <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01844-3>

¹² Kareksela, S., Ojanen, P., Aapala, K., Haapalehto, T., Ilmonen, J., Koskinen, M., Laiho, R., Laine, A., Maanavilja, L., Marttila, H., Minkkinen, K., Nieminen, M., Ronkanen, A.-K., Sallantausta, T., Sarkkola, S., Tolvanen, A., Tuittila, E.-S. ja Vasander, H. 2021. Soiden ennallistamisen suoluonto-, vesistö-, ja ilmastovaikutukset. Vertaisarvioitu raportti. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 3b/2021. <https://doi.org/10.17011/jyx/SLJ/2021/3b>

määrään. Vettymisen takia puuston kasvu heikkenee. Pitkällä aikavälillä suon kasvihuonekaasupäästöt palautuvat luonnontilaisen suon kaltaiseksi. Karuilla soilla ennallistamisen päästöt voivat jopa kasvaa ja ilmastoa lämmittävä vaikutus voi kestää vuosikymmenien tai jopa vuosisatojen ajan.¹³ Soita ennallistamalla ei saada aikaan nopeita ilmastoa viilentäviä vaikutuksia. Lyhyellä aikavälillä hyödyllisiä ilmastovaikutuksia voidaan saavuttaa todennäköisesti rehevillä soilla, joilla ennallistaminen lisää metaanipäästöjä maltillisesti suhteessa turpeen hajoamisen hidastumisesta saatavaan ilmastohyötyyn.

Tukea myönnettäisiin suon ennallistamisen kohteelle, jos siellä on vähintään yksi EU:n ennallistamisasetuksen liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka ei ole hyvässä tilassa. Tuki edistäisi siten EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteutumista.

Lehdon luonnonhoito

Valtakunnan metsien inventoinnin mukaan Suomen metsämaan pinta-alasta lehtoja on 1–2 prosenttia. Valtaosa lehdoista sijaitsee Etelä-Suomessa ja ne ovat yksityisten metsänomistajien omistuksessa. Lehtoluontotyypeistä 77 prosenttia on uhanalaisia¹⁴. Suomen metsien uhanalaisista lajeista 45 prosenttia elää ensisijaisesti lehdoissa¹⁵. Keskeisiä syitä lehtolajiston uhanalaistumiselle ovat puulajisuhteiden muutokset sekä kuolleen puun ja vanhojen puuyksilöiden väheneminen.

EU:n ennallistamisasetus koskee myös lehtoja. Vuonna 2019 Suomi on raportoinut EU:n komissiolle, että boreaalisia lehtoja olisi 150 000–360 000 hehtaaria. Näistä tuntemattomassa tilassa on 140 000–350 000 hehtaaria. Ennallistamissuunnitelman valmistelussa arvioidaan, kuinka paljon lehtoja tulisi ennallistaa.

Lehtokasvillisuutta esiintyy emäksisten kivilajien alueella, runsasravinteisilla savimailla sekä puronnotkoissa ja lähteikköjen tuntumassa. Lehtoja tavataan myös valoisien harjurinteiden juurella. Tyypillinen lehtomaa ja runsasravinteista lehtomultaa. Lehdot ovat keskittyneet lounaisrannikolle ja niin kutsuttujen lehtokeskusten alueille, joten on todennäköistä, että lehtojen luonnonhoitoa tehtäisiin erityisesti näillä alueilla. Lehtokeskuksia ovat Etelä-Hämeen, Pohjois-Savon, Keski-Karjalan, Kainuun vaarajakson lehtikeskukset sekä Lapin kolmion, Pohjois-Kuusamon ja Kittilän letto- ja lehtokeskukset. Lehtoja esiintyy sopivilla kasvupaikoilla myös lehtokeskusalueiden ulkopuolella mutta harvemmassa.

Monet eteläisiä lehtoja luonnehtivat kasvilajit ovat saapuneet Suomeen lämpimänä ilmastokautena, ennen kuusen leviämistä. Ihmistoiminta on aikaisemmin suosinut lehtolajistoa ja pitänyt kuusen poissa lehdoista. Koska ilmastollisella ääriarjalla olevat eteläiset lehtikasvit eivät pärjää kilpailussa kuusen kanssa, uhkaa näitä kohteita ilman hoitotoimia kuusettuminen. Sen sijaan keski- ja pohjoisborealisella vyöhykkeellä olevat lehdot ovat enimmäkseen kuusivaltaisia sekametsiä, joissa suurin osa kenttäkerroksen kasveista sietää varjoa. Luonnontilaisessa metsässä puusto uudistuu vähitellen

¹³ Kareksela, S., Ojanen, P., Aapala, K., Haapalehto, T., Ilmonen, J., Koskinen, M., Laiho, R., Laine, A., Maanavilja, L., Marttila, H., Minkkinen, K., Nieminen, M., Ronkanen, A.-K., Sallantaus, T., Sarkkola, S., Tolvanen, A., Tuittila, E.-S. ja Vasander, H. 2021. Soiden ennallistamisen suoluonto-, vesistö-, ja ilmastovaikutukset. Vertaisarvioitu raportti. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 3b/2021. <https://doi.org/10.17011/jyx/SLJ/2021/3b>

¹⁴ Kouki, J., Junninen, K., Mäkelä, K., Hokkanen, M., Aakala, T., Hallikainen, V., Korhonen, K. T., Kuuluvainen, K., Loiskekoski, M., Mattila, O., Matveinen, K., Puntila, P., Ruokanen, I., Valkonen, S. ja Virkkala, R. 2018. Metsät. Julk.: Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

¹⁵ Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

vanhojen kuusten kaatuessa. Lehtipuut ja lehdon aluskasvillisuus ehtivät yleensä runsastua syntyvissä aukoissa ennen kuin kuusi uudistuu niissä. Näissä kohteissa hoidon tarve onkin vähäisempi.¹⁶

Lehtojen luonnonhoidossa pyritään parantamaan kulloisenkin lehdon kasvupaikalle tyypillisen luontaisen lajiston elinmahdollisuuksia ja lisäämään sille tyypillisiä metsän rakennepiirteitä. Lehdolle tyypillisiä rakennepiirteitä ovat kasvillisuuden kerroksellisuus, puulajiston ja puuston ikärakenteen vaihtelevuus, usein lehtipuuston suuri osuus sekä näiden ansiosta kasviston ja eläimistön monimuotoisuus. Luonnonhoidossa ja ennallistamisessa mahdolliset hoitotoimenpiteet riippuvat kohteesta, mutta yleensä ne liittyvät puuston rakenteen hoitamiseen. Hoitotoimia ovat esimerkiksi kuusen poistaminen, erirakenteisuuden lisääminen, kuolleen puun määrän lisääminen, hakkuutähteiden poistaminen sekä jalojen lehtipuiden suosiminen hoitotoimissa. Kosteissa lehdoissa voi olla tarpeen ennallistaa vesitaloutta ojia tukkimalla. Kuivissa lehdoissa hoito voi olla paahteisuuden ja valoisuuden lisäämistä harventamalla puusto tavanomista harvemmaksi.

Lehtojen luonnonhoidon valintaperusteilla pyritään ohjaamaan tukea kohteille, jossa lehdon ekologinen laatu olisi mahdollisimman korkea, mutta kohde olisi kuitenkin hoidon tarpeessa. Ekologisella laadulla pyritään kuvaamaan sitä, kuinka lähellä kohteen rakennepiirteet ovat vastaavan lehtoluontotyypin luonnontilaista tai optimaalisessa tilassa olevaa esiintymää. Ekologisen laadun valintaperusteina yli 40-vuotiaissa metsissä on Natura 2000 -luontotyyppioppaan lehtoluontotyypin kuvauksessa esille nostettuja puuston rakenteeseen liittyviä arvokkaita erityispiirteitä¹⁷. Osittain samankaltaisia arviointikriteereitä on käytetty myös luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa¹⁸, METSO-ohjelman luonnontieteellisissä valintaperusteissa¹⁹ ja ekologisessa kompensaatiossa²⁰. Myös hoitotarvetta vastaavia luokittelu on ollut aikaisemmin käytössä lehtojensuojeluohjelmassa²¹. Valintaperusteissa arvioidaan lisäksi kohteiden alueellista sijoittumista suhteessa toisiin lehtokohteisiin eli kytkeytyvyyttä. Kytkeytyvyys tarjoaa lajistolle mahdollisuuden levitä uusille elinalueille ja siten se tukee lajiston pysyvyyttä.²²

Lehtojen ennallistamisen seurauksena lehdon rakennepiirteet ja lehtolajiston elinsuhteet ovat parantuneet, mikä lisää merkittävästi luonnon monimuotoisuutta myös kokonaisuutena lehtojen suuren lajimäärän takia.

¹⁶ Siitonen, J. 2024. Lehtojen hoitotarpeen pisteytys -taustaraportti. Luonnonvarakeskus.

¹⁷ Airaksinen, O. ja Karttunen, K. 2021. Natura 2000 -luontotyyppiopas. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. Ympäristöopas 46.

¹⁸ Kouki, J., Junninen, K., Mäkelä, K., Hokkanen, M., Aakala, T., Hallikainen, V., Korhonen, K. T., Kuuluvainen, K., Loiskekoski, M., Mattila, O., Matveinen, K., Punttila, P., Ruokanen, I., Valkonen, S. ja Virkkala, R. 2018. Metsät. Julk.: Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

¹⁹ Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. ja Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen - METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016.

²⁰ Jalkanen, J., Nieminen, E. ja Ahola, A. 2025. Luontotyyppien ekologisen tilan arviointi ekologisessa kompensaatiossa. Versio 1.0–2025.

²¹ Alapassi, M. ja Alanen, A. 1988. Lehtojen suojelutyöryhmän mietintö. Komiteamietintö 1988: 16, Ympäristöministeriö. Helsinki.

²² Mikkonen, N., Leikola, N., Lahtinen, A., Lehtomäki, J. & Halme, P. 2018. Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa - Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation-analyyysien loppuraportti. Helsinki. Suomen Ympäristökeskuksen raportteja 9/2018.

Tukea myönnettäisiin lehdon luonnonhoidon kohteelle, jos siellä on vähintään yksi EU:n ennallistamisasetuksen liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka on lehto ja joka ei ole hyvässä tilassa. Tuki edistäisi siten EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteutumista.

4.2.4 Vaikutukset metsänomistajiin

Metsätalous on yritystoimintaa. Kannustejärjestelmä on suunnattu yksityisille metsänomistajille. Yksityismetsät kattavat 52 prosenttia metsätalousmaasta. Suurin osa yksityismetsistä on yksittäisten henkilöiden tai perheiden omistuksessa ja pienempi osa kuolinpesien ja yhtymien hallinnassa. Yksityisiä metsänomistajia on noin 620 000, joten metsätalouden tuilla on merkitys myös laajalle joukolle kotitalouksia.

Yksityisten maanomistajien metsiä on koko Suomen alueella, vaikkakin ne painottuvat maan eteläpuoliskon suotuisiin kasvuolosuhteisiin. Metsänomistaja 2020 -tutkimuksen mukaan yli kolmannes metsänomistajista asuu tilallaan vakinaisesti. Tilalla asuvat metsänomistajat omistavat lähes puolet yksityismetsien pinta-alasta. Muualla tilan sijaintikunnassa asuu hieman yli neljäs osa metsänomistajista ja tilan sijaintikunnan ulkopuolella 37 prosenttia metsänomistajista. Metsänomistajien keski-ikä on 62 vuotta. Eläkeläiset omistavatkin metsistä 47 prosenttia. Toiseksi suurin metsänomistajaryhmä on palkansaajat, joiden osuus metsäomistajista on 37 prosenttia. Metsänomistajista on päätoimisia maa- ja metsätalouslyrittäjiä yhdeksän prosenttia ja muita yrittäjiä kuusi prosenttia.²³

Suomalainen metsänomistaja 2020-tutkimuksen mukaan naisten osuus metsänomistajista on 41 prosenttia. Puolisoiden omistaessa metsää yhdessä metsätilan hoidosta vastaa useimmiten mies. Naiset vastaavat keskimääräistä pienempien tilojen hoidosta. Naiset korostavat metsän omistuksessaan virkistysarvoja.²⁴ Siinä ei ole havaittu eroja, miten naiset ja miehet hakevat metsätalouden tukia. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Luonnonvarakeskuksen virallisen tilaston mukaan vuonna 2024 kantorahatulot olivat kokonaisuudessaan 3,6 miljardia euroa, josta yksityismetsänomistajien osuus oli 3,0 miljardia euroa. Kannustejärjestelmän tukien osuus yksityismetsien tuloista on alle kaksi prosenttia. Kokeiltavat toimet aiheuttavat maanomistajalle tulonmenetyksiä. Kokeilussa myönnettävillä tuilla onkin erityistä merkitystä kannustettaessa metsänomistajia toimiin, joilla turvataan yhteiskunnalle tulevia positiivisia ympäristövaikutuksia.

Luonnonvarakeskus on arvioinut tulonmenetykset, jos kohteella ylläpidetään 20 tai 30 prosentin lehtipuusekoitus koko metsikön kiertoajan. Selvityksen mukaan lehtipuuston osuuden lisääminen vähentäisi kantorahatuloja enemmän kuin ainespuun tuotosta, koska arvokkaamman tukkipuun kertymä vähenee kuitupuun kertymiä enemmän. Tämä johtaa siihen, että kannattavuus vähenisi. Vaikutus olisi suurin Etelä- ja Väli-Suomen lehtomaisilla kankailla ja pienin Pohjois-Suomen kuivahkoilla kankailla. Suurimmillaan nettonykyarvojen erotus on liki 1 200 euroa ja pienimmillään noin 40 euroa, kun nettotulojen nykyarvo lasketaan kolmen prosentin korkokannalla.²⁵ Ehdotetusta tuesta syntyvät tulonmenetykset olisivat vähäisempiä, koska kannustejärjestelmällä ei voida velvoittaa lehtipuusuuden ylläpitämiseen koko kiertoajan. Työlajia koskeva hoito- ja kunnossapitovelvoite on viisi vuotta. Taimikon ja nuoren metsän hoitoa seuraavassa hakkuussa on

²³ Karppinen, H, Hänninen, H. & Horne, P. 2020. Suomalainen metsänomistaja 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 73 s.

²⁴ Karppinen, H, Hänninen, H. & Horne, P. 2020. Suomalainen metsänomistaja 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 73 s.

²⁵ Männistö, L., Daesung, L., ja Hynynen, J. Tulonmenetys keskimääräistä suuremmasta lehtipuusuudesta. Luonnonvarakeskus. 2025.

siten mahdollista poistaa kaikki lehtipuut, mikäli maanomistaja niin haluaa. Mikäli lehtipuuosuutta vähennettäisiin myöhemmissä hakkuissa, parantaisi tämä kannattavuutta.

Kokeiltavat hankkeet edellyttävät maanomistajien aktiivista päätöstä luonnontilan parantamisesta. Erityisesti suon ennallistamisessa laajojen hankkeiden syntyminen edellyttää maanomistajien yhteistyötä. Lisääntyvällä maanomistajien yhteistyöllä voidaan katsoa olevan myönteistä vaikutusta paikalliseen päätöksentekoon. Kokeilu sisältää uudenlaisia toimintatapoja. Niiden omaksumista varten tarvitaan maanomistajille ja toimijoille suunnattua tietotusta ja koulutusta. Kokeilun tuet on tarkoitettu myöntämään vähämerkityksisinä tukina. Samalle tuensaajalle kolmen vuoden jakson aikana myönnettävien vähämerkityksisten tukien määrä saa olla enintään 300 000 euroa. Tuensaajakohtaista enimmäisrajaa valvotaan ns. yhden yrityksen tasolla. Säännön tarkoituksena on välttää tilanne, jossa tiiviissä sidossuhteessa oleville yrityksille myönnetty vähämerkityksinen tuki valuisi esimerkiksi emoyrityksen hyväksi ja väärinä kilpailua. Enimmäisrajan valvonta yhden yrityksen tasolla edellyttää tuen myöntäjältä tuen saajan omistussuhteiden ja yritysmuodon selvittämistä. Jäsenvaltion on noudatettava de minimis -tukea koskevaa EU-asetusta eikä sen suhteen ole kansallista liikkumavaraa. Enimmäistukimäärässä huomioidaan kaikkien eri viranomaisten kyseisenä ajanjaksona myöntämät vähämerkityksiset tuet. Vähämerkityksisiä tukia ovat muun muassa kannustejärjestelmän taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki, joutoalueiden metsitystuki, tuki puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon, metsälahjavähennys ja aloittavan yrittäjän starttiraha. On todennäköistä, että osalla metsänomistajista enimmäistukimäärä tulee täyttymään myös ilman kokeiluhankkeiden vähämerkityksisiä tukia. Tämä saattaa rajoittaa erityisesti Pohjois-Suomen isojen yhteismetsien mahdollisuutta ja halukkuutta osallistua kokeiluun.

4.2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Suojavyöhykkeen jättämisen kokeilu olisi rajattu alueellisesti tiettyihin maakuntiin. Muita kokeilun tukia voitaisiin myöntää koko Manner-Suomen alueella. Metsiä on eniten harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla, mutta niitä on myös kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa. Metsätalouden kannustejärjestelmällä edistetään omalta osaltaan maaseudun elinvoimaisuutta ja työllisyyttä. Taimikon ja nuoren metsän hoidon työllisyysvaikutus on noin 1 500 henkilötyövuotta. Muiden pilottien työllisyysvaikutus olisi vähäisempi.

Maanomistajat voisivat toteuttaa osan hankkeista itse. Tämä on mahdollista erityisesti taimikon ja nuoren metsän hoidossa. Muissa kokeiluhankkeissa metsäalan organisaatioilla, kuten metsäpalveluyrittäjillä, metsäyhtiöillä ja metsänhoitoyhdistyksillä olisi todennäköisesti suuri merkitys hankkeiden aikaansaamisessa sekä maanomistajien neuvonnassa. Metsäalan organisaatiot todennäköisesti toimisivat rahoituksen hakemisessa maanomistajien asiamiehenä tai avustajina sekä vastaisivat hankkeiden suunnittelusta ja työnjohdosta. Pilottihankkeet tarjoaisivat koneyrityksille muun muassa hakkuutöitä ja ojen tukkimista. Kokeilu edistäisi uusien ennallistamiseen ja luonnonhoitoon liittyvien työpaikkojen lisääntymistä. Työpaikoilla on aluetaloudellisesti erityinen merkitys varsinkin syrjäisillä maaseutualueilla, joilla muun elinkeinotoiminnan työllistämismahdollisuudet ovat vähäisiä.

Kokeilu ohjaa metsäalan toimijoita uudenlaisten toimintamallien luomiseen uusien tukimahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Lisäksi taimikon ja nuoren metsän hoidon lehtipuuosuuden lisästä tulevat muutokset voivat edellyttää toimijoiden käytössä olevien tietojärjestelmien muuttamista.

Kokeilutukien vaikutukset puuntuotantoon ja tarjontaan ovat kokonaisuutena vähäisiä. Mikäli taimikon ja nuoren metsän hoidon tuessa edellytettyä lehtipuuosuutta ylläpidettäisiin koko kiertoajan, vähenisi ainespuun hakkuukertymä erityisesti rehevillä kasvupaikoilla. Vaikutus olisi suurin tukkipuun tuotokseen ja kertymiin. Eteläisessä Suomessa erot olisivat Pohjois-Suomea suuremmat. Valtaosa

lehtipuuston kertymästä olisi kuitupuuta.²⁶ Taimikon ja nuoren metsän hoidossa harvinaisten lehtipuiden suosiminen voisi siten vähentää sahateollisuuden jalostukseen soveltuvan puun saatavuutta pitkällä aikavälillä. Koneyrittäjän näkökulmasta lisääntynyt puutavaralajien kirjo voi heikentää vähän työn tuottavuutta. Aikaisempaa leveämpien suojavyöhykkeen jättäminen voi vähentää jalostukseen ohjautuvan puun määrää ja pienentää leimikoita. Koneyrittäjälle tämä tarkoittaa lisäkustannuksia, kun aikaa kuluu enemmän koneiden siirtoihin. Suojavyöhykkeiden oikealla kohdentamisella vaikutukset jäävät kuitenkin vähäiseksi. Soiden ennallistamisella ja lehtojen luonnonhoidolla voi olla lyhyellä aikavälillä positiivisia vaikutuksia puun tarjontaa. Soiden ennallistamisen osalta pitkän aikavälin vaikutukset ovat kielteisiä, koska puuntuotannossa olevan maan määrä vähenee.

Valtaosa lehdoista on sijainniltaan ja tilaltaan tuntemattomia. Kokeilun myötä metsäkeskuksen lehtoalueita koskevat paikkatietoaineistot tarkentuvat ja tietopuutteet vähentyvät.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Lehtipuusuuden lisääminen

Metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmä tarkasteli lehtipuusuuden lisäämisessä kahta vaihtoehtoa: taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä ja tilatasolla. Tilatason vaihtoehdossa tuki olisi maksettu tiloille, jotka pystyvät lisäämään lehtipuuston osuutta kokonaispuustosta. Tässä vaihtoehdossa toimia lehtipuusuuden lisäämiseksi olisi voitu toteuttaa metsän eri kehitysvaiheissa. Vaihtoehto olisi tarjonnut maanomistajille enemmän päätäntävaltaa. Maanomistaja olisi voinut valita itse lehtipuun osuuden lisäämisen käytettävät keinot ja tuloksen saavuttamista olisi tarkasteltu tilatasolla. Esimerkiksi uudistamisvaiheessa olevien kuvion osalta tämä olisi voinut tarkoittaa lehtipuukuvioiden tai jalopuumetsiköiden perustamista havupuumetsikön sijasta. Taimikoissa ja nuorissa metsissä maanomistaja olisi voinut päättää jättää hoitotöissä laajempia lehtipuutiheikköjä tai suosia lehtipuustoa, kun valitaan kasvamaan jäävää puustoa. Hakkuiden ja erityisesti uudistushakkuiden yhteydessä maanomistaja olisi voinut päättää järeän ja monipuolisen lehtisäästöpuuston jättämisestä, jolla voisi olla merkitystä myös kohteen uudistumisessa sekametsäksi. Lehtoa maanomistaja olisi voinut hoitaa kuusettumisen estämiseksi.

Tilatason vaihtoehdon toteuttamisen osalta ongelmalliseksi nousee se, ettei lakisääteiseen velvoitteeseen voida myöntää tukea. Metsälain 8 §:ssä säädetään metsänuudistamista koskevasta velvoitteesta. Metsän uudistamisvelvoite on täytetty, kun uudistushakkuun jälkeen käsittelyalueelle on saatu aikaan taimikko, jonka on riittävän tiheä ja jossa taimet ovat tasaisesti jakautuneita ja niiden pituus on 0,5 metriä. Lisäksi edellytetään, että muu kasvillisuus ei välittömästi uhkaa niiden kehittymistä. Taimikko tulee saada aikaan, alueen maantieteellisen sijainnin mukaan, viimeistään 10–25 vuoden kuluessa puunkorjuun päättymisestä. Metsälain 8 a §:ssä säädetään metsän uudistamisessa käytettävistä puulajeista. On kuitenkin hyvä huomata, että metsälaissa ei velvoita käyttämään lehtipuita. Metsikössä voi kasvaa myös muita kuin metsälain 8 a §:ssä määritellyjä puulajeja, kuten pihlajaa ja raitaa, kunhan metsälain edellyttämät kasvatettavien puiden vähimmäisvaatimukset täyttyvät.

Metsälain uudistamisvelvoite rajaa tuettavien toimenpiteiden ulkopuolelle metsänuudistamista koskevat toimet ja toimet, joilla vaikutetaan taimien alkukehitykseen. Metsityksen tukeminen olisi

²⁶ Männistö, L., Daesung, L., ja Hynynen, J. Tulonmenetys keskimääräistä suuremmasta lehtipuusuudesta. Luonnonvarakeskus. 2025.

kuitenkin mahdollista puuttomilla alueilla, jos näillä alueilla ei ole metsälain uudistamisvelvoitetta. Tukea voitaisiin myöntää esimerkiksi peltojen tai vanhojen turvetuotantoalueiden metsitykseen. Työryhmä katsoi, että lehtipuuosuuden lisääminen tilatasolla voisi olla mahdollista, jos tukiehdoissa edellyttäisiin, ettei tukikelpoisuutta voisi saavuttaa yksinomaan uudistamishakkuita suorittamalla.

Metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmä tarkasteli myös muita ideoita tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisen tarjouskilpailun pilotiksi. Tarkastellut ideat liittyivät säästöpuiden lisäämiseen, palojatkumoihin, luonnonarvokauppaan, metsien kiertoajan pidentämiseen ja vesistökuormituksen vähentämiseen kosteikkoja perustamalla.

Kaksivaiheinen haku

Suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehtojen luonnonhoidon tuen myöntämisen edellytyksenä on hyväksytty toteuttamissuunnitelma. Toteuttamissuunnitelmassa tulee muun muassa esittää maastossa tehtävät toimenpiteet työlajin tarkkuudella, tiedot hankkeen toteuttamiseksi vaadittavista luvista ja ilmoituksista sekä kustannusarvio. Toteuttamissuunnitelman perusteella metsäkeskuksen on mahdollista tarkastella, täytyvätkö kannustejärjestelmälain 6 §:ssä säädetty tuen myöntämisen yleiset edellytykset.

Hankehaun tarjouskilpailumenettelyssä vain osa hakijoista saa hakemansa tuen. Osalle hakijoista syntyy kustannuksia, jotka jäävät heidän itsensä maksettavaksi. Mikäli maanomistajille syntyy hakemusvaiheessa runsaasti kustannuksia, voi tämä vähentää hakijoiden kiinnostusta hankehaun tarjouskilpailua kohtaan. On esitetty, että hankehaun tarjouskilpailumenettelyssä tarvittavat tiedot tulisi olla saatavissa ilman maastokäyntiä esimerkiksi avoimesta metsävaratiedosta tai muista avoimista paikkatietoaineistoista. Toteuttamissuunnitelman laatiminen ei ehdotetuissa kokeiluissa käytännössä ole mahdollista ilman maastokäyntiä. Lain valmistelun yhteydessä on tarkasteltu suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehtojen luonnonhoidon hankehaun järjestämistä yksi- tai kaksivaiheisena.

Yksivaiheisessa haussa hakijoiden tulisi jättää hankehaun tarjouskilpailumenettelyssä valmis toteuttamissuunnitelma. Tämä malli mahdollistaa se, että metsäkeskus voi valita rahoitettavat hankkeet ja tehdä niille rahoituspäätökset, jolloin hankkeiden toteutus voi alkaa heti rahoituspäätöksen jälkeen. Tässä menettelyssä riskinä on yllä kuvattu hakijoiden kiinnostuksen väheneminen. Yksivaiheista hakua puoltaa se, että haettavan tuen määrän arvioimiseksi hakijalla täytyy olla käsitys kohteella tarvittavista toimenpiteistä ja niiden kustannustasosta sekä mahdollista tulonmenetyksistä, jotta hän voi tehdä riittävän tarjouksen, joka ei kuitenkaan ole ylimitoitettu.

Kaksivaiheisessa haussa, joka toteutettaisiin tarjouskilpailumenettelynä, hakijoiden tulisi ilmoittaa haetun tuen määrä sekä jättää alustava suunnitelma, joka sisältäisi hankkeen valintapisteytyksessä tarvittavat tiedot. Ensimmäisessä vaiheessa metsäkeskus valitsisi pisteytyksen perusteella ehdollisena hankkeet jatkovalmisteluun. Jatkovalmistelun aikana rahoituksen hakijat toteuttaisivat tarvittavat maastotyöt ja laatisivat toteuttamissuunnitelman. Toisessa vaiheessa metsäkeskus tarkastaisi hankkeen toteutuskelpoisuuden toteuttamissuunnitelman perusteella ja sen, etteivät hankkeen saamat valintaperusteiden kokonaispisteet laske. Haetun tuen määrää ei toisessa vaiheessa voisi korottaa. Mikäli ehdot toteutuvat, metsäkeskus tekisi rahoituspäätöksen ja hankkeen toteutus voisi alkaa. Kaksivaiheinen hankehaku lisää huomattavasti metsäkeskuksen työtä, mutta se vähentäisi hakijoiden hakemusvaiheeseen liittyvää kustannusriskiä.

Erityisesti hankkeissa, joissa toteuttamissuunnitelman laatiminen edellyttää runsaasti maastotöitä olisi kaksivaiheinen valintamenettely perusteltu. Kaksivaiheinen menettely voisi olla perustelu myös hankkeissa, jotka edellyttävät usean maanomistajan mukaan lähtemistä, koska näissä hankkeissa

yksittäinen maanomistaja ei voi yksin päättää siitä, miten paljon tukea haetaan, ja siten vaikuttaa hankkeen valintaan. Molemmat edellä kuvatut kriteerit toteutuvat suon ennallistamishankkeissa. Suon ennallistamista suunniteltaessa on todennäköisesti tarpeen tehdä vaaituksia maaston kaltevuuden selvittämiseksi. On myös todennäköistä, että vettymisen vaikutukset ulottuvat usealle tilalle. Soiden ennallistamisessa olisikin tarkoituksenmukaista tavoitella laajojen, ensisijaisesti koko suoaltaan kattavien kokonaisuuksien ennallistamista.

Suojavyöhykkeen jättämisessä tarvittavia tunnuksia ei ole mahdollista tuottaa ilman maastokäyntiä. Toteuttamissuunnitelmaan tarvittavat tiedot ovat kuitenkin metsien käytön suunnittelussa tarvittavia tavanomaisia tietoa eikä niiden kerääminen ei vaadi erityisiä mittausjärjestelyjä. Suojavyöhykkeen jättäminen liittyy puukauppaan, jolloin hakemusta varten tarvittavat tiedot ovat kerättävissä puukaupan tai leimikon suunnittelun yhteydessä. Mikäli haku toteutettaisiin kaksivaiheisena, voisi tämä viivästyttää hakkuun aloittamista, sillä hakkuuta ei saisi aloittaa ennen kuin metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman.

Lehtojen luonnonhoitoa on perusteltua toteuttaa monimuotoisuushyötyjen saavuttamiseksi myös yhden tilan hankkeena. Tällöin maanomistaja voi hakemansa tuen määrällä ja hankkeen kohdevalinnalla vaikuttaa siihen, saako hanke rahoituksen vai ei. Lehtojen luonnonhoidon toteuttamissuunnitelmaan tarvittavat tiedot ovat metsätalouden tavanomaisia tietoja, eikä niiden kerääminen edellytä erityisiä mittausjärjestelyjä.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmä kartoitti ulkomailla käytettyjä tulosperusteisia tukia ja ympäristöllisiä tarjouskilpailuja. Työryhmä ei löytänyt yhtään varsinaista metsätalouden tulosperusteista tukea. Sen sijaan maataloudessa on toteutettu joitakin tulosperusteiseksi tuiksi luettavia tukia. Pääsääntöisesti löydettyissä tulosperusteisissa tuissa osa tuesta maksetaan toimenpiteen toteuttamisesta ja osa tuloksen saavuttamisesta. Esimerkiksi Belgiassa maksetaan tukea maaperän orgaanisen hiilen määrän parantamisesta ja säilyttämisestä maaperän laadun kannalta suotuisalla tasolla. Tuloksen saavuttamisen arvioimiseksi on luotu erilaisia pisteytysmenetelmiä. Esimerkiksi Saksassa tukea maksetaan indikaattorilajimäärien perusteella.

Ympäristöllisiä tarjouskilpailuja on toteutettu maailmalla enemmän. Esimerkiksi Tanskassa on tutkimushankkeessa pilotoitu käänteistä huutokauppamekanismia suojelukorvauksen määrittämisessä vuosina 2018–2022. Pilotissa maaomistajat jättivät tarjouksen korvauksesta, jolla he olisivat valmiita suojelemaan omistamaansa metsää. Tarjoukset arvioitiin sen perusteella, millaisen luontohyödyn ne tuottavat suhteessa hintaan, ja korkeimman suhteellisen hyödyn tuottaneet hankkeet saivat rahoituksen. Maanomistajien saama korvaus vaihteli 5 000–15 000 euroa per hehtaari välillä. Ympäristöllisistä tarjouskilpailuista on kokemuksia myös Suomesta.

Perinteisiä kustannusten korvaamiseen perustuvia metsätalouden ulkomailla toteutettuja tukia on tarkasteltu kannustejärjestelmälain esitöissä ([HE 167/2022 vp](#) , ks. 5.2 luku). Esitöissä kuvataan muun muassa Ruotsissa käytössä oleva tuki soiden ennallistamiseen sekä Nokås-tuki, jota on mahdollista saada muun muassa lehtimetsien perustamiseen sekä jalopuumetsien hoitoon. Merkille pantavaa on myös se, ettei Ruotsi ole tukenut taimikon ja nuoren metsän hoitoa 1990-luvun jälkeen. Sen sijaan Viro myöntää tukea nuorten metsien kunnostukseen ja harvennukseen.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: Baltic Sea Action Group, Bioenergia ry, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Energiategollisuus ry, Etämetsänomistajien liitto ry, Helsingin

yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta, John Nurmisen Säätiö, Jyväskylän yliopisto, Kemijärven yhteismetsä, Koneyrittäjät ry, Kuusamon yhteismetsä, liikenne- ja viestintäministeriö, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Maanmittauslaitos, Maanomistajain liitto, METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, METO – Metsäalan yrittäjät ry, Metsäbiotalouden tiedepaneeli, Metsähallitus, Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MHYP Oy, Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry, Metsäpalvelutyöntekijät ry, Metsäteho, Metsäteollisuus ry, oikeusministeriö, oikeuskansleri, Pellervon taloustutkimus PTT, Posion yhteismetsä, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Ruokavirasto, Sallan yhteismetsä, Sahateollisuus ry, Suomen ilmastopaneeli, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto – Sitra, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Suomen tieyhdistys ry, Suomen yhteismetsät ry, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Tapio Oy, Temepa Infra Oy, Teollisuusliitto ry, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, WWF Suomi, ympäristöministeriö ja Österbottens svenska producentförbund r.f. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla ja lausuntopalvelu.fi:ssä.

Lausunnon antoivat...

7 Säännöskohtaiset perustelut

5 §. *Eräiden valtioneuvoston päätösten noudattaminen.* Pykälän 4 momentin ensimmäisessä virkkeen mukaan taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena. Ehdotetaan, että säännökseen lisätään suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki.

8 §. *Muu julkinen tuki.* Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä luetellaan tuet, joissa tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei kyseiselle kohteelle ole luonnonsuojelulainsäädännön nojalla valtion varoista rahoitettu toimia hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana. Ehdotetaan, että säännökseen lisätään suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki.

10 §. *Toteuttamissuunnitelma, toteutusilmoitus ja suometsän hoitosuunnitelma.* Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä luetellaan tuet, joiden myöntämisen edellytyksenä on metsäkeskuksen hyväksymä toteuttamissuunnitelma. Ehdotetaan, että säännökseen lisätään suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki.

11 a §. *Tuen määrä tarjouskilpailumenettelyssä.* Kokeilun vuoksi kannustejärjestelmälakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä koskien tuen määrää tarjouskilpailumenettelyssä.

Pykälän 1 momentin mukaan suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä määräytyisi tarjouskilpailumenettelyssä jätetyssä tukihakemuksessa ilmoitetun hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrän mukaan. Selkeyden vuoksi pykälässä todettaisiin, että tukihakemuksessa ilmoitettuun tarvittavan tuen määrään sisältyy myös toteuttamissuunnitelman laatimiseksi tarvittava tuki. Tuesta ei myöskään vähennettäisi rahoitettavien toimenpiteiden toteuttamisesta tuensaajalle mahdollisesti syntyviä tuloja.

Pykälän 2 momentin mukaan suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevassa hankehaussa voidaan hyväksyä enintään 80 prosenttia kussakin työlajissa haettujen tukien yhteenlasketusta euromäärästä, mutta kuitenkin enintään hakuilmoituksessa ilmoitettu kyseistä työlajia koskevan määrärahan määrä. Tämä rajoittaisi rahoitettavien hankkeiden määrää ja pitäisi haetut tuen määrät kohtuullisina.

Pykälän 3 momentin mukaan suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä on 100 prosenttia 1 momentissa tarkoitettua tuen määrästä, jos ennallistamisen ja luonnonhoidon tulos saavutetaan. Jos tulosta ei saavuteta, tuki on 80 prosenttia kyseisestä tuen määrästä. Tuesta 80 prosenttia voitaisiin maksaa valtioneuvoston (688/2001) 12 §:n 1 momentin perusteella useassa erässä hankkeen toteutuksen etenemisen suhteessa. Työn toteutuksen jälkeen maksettavan osuuden tuesta saisi pitää, vaikkeivat työlle asetetut tuloksellisuutta mittaavat arviointikriteerit täytyisikään, kunhan työ on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Tuloksen saavuttaminen arvioitaisiin suon ennallistamisen osalta ehdotetun 23 c §:n 4 momentin ja lehdon luonnonhoidon osalta ehdotetun 23 d §:n 4 momentin arviointiperusteiden mukaisella pisteytyksellä. Tuloksen saavuttamisen jälkeen maksettavan osuudenmaksaminen edellyttäisi lakiehdotuksen 35 §:n 4 momentin mukaan maanomistajan määräajassa metsäkeskukselle tekemää ilmoitusta ja metsäkeskuksen siitä tekemää päätöstä.

13 §. *Taimikon ja nuoren metsän hoito.* Pykälän 1 momentissa säädetään siitä mihin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea voidaan myöntää. Pykälään neljänneksi virkkeeksi ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti säännös siitä, että tukea voitaisiin myöntää, jos kohteella on taimikon ja nuoren metsän hoitotyön jälkeen keskimääräistä suurempi osuus kokonaispuuston määrästä lehtipuuta. Tällöin voitaisiin myöntää korkeampi taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki. Tuen suuruudesta säädettäisiin 11 §:n perusteella valtioneuvoston asetuksella. Tuella kannustettaisiin jättämään taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä aikaisempaa enemmän lehtipuita.

Pykälän 4 momentissa säädetään valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta. Esityksessä valtuuksiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus säätää valtioneuvoston asetuksella keskimääräisestä lehtipuuosuuden suuruudesta.

16 a §. *Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset.* Kannustejärjestelmälakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jolla estetään 2 luvussa tarkoitettujen tukien myöntäminen, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea ei ole tarpeen mainita ehdotetussa pykälässä, koska kannustejärjestelmälain 6 §:n mukaan tukea ei saa käyttää toimenpiteeseen, joka on säädetty maanomistajan velvollisuudeksi. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukeen liittyvästä hoito- ja kunnossapitovelvollisuudesta säädetään kannustejärjestelmälain 40 §:ssä.

23 a §. *Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset.* Kannustejärjestelmälakiin ehdotetaan väliaikaisesti lisättäväksi uusi pykälä, jolla estetään 4 luvussa tarkoitettujen tukien myöntäminen, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea ei ole tarpeen mainita, koska kannustejärjestelmälain 6 §:n mukaan tukea ei saa käyttää toimenpiteeseen, joka on säädetty maanomistajan velvollisuudeksi. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukeen liittyvästä hoito- ja kunnossapitovelvollisuudesta säädetään kannustejärjestelmälain 40 §:ssä.

4a luku Eräät kokeiluhankkeet

Uudessa 4 a luvussa ehdotetaan säädettäväksi suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuista. Uusi 4 a luku lisättäisiin lakiin väliaikaisesti. Tarkoituksena on kokeilla tulosperusteisia tukia ja ympäristöllisiä tarjouskilpailuja ympäristöhyötyjen tuottamisessa.

23 b §. *Suojavyöhykkeen jättäminen.* Uudessa pykälässä säädettäisiin tuesta suojavyöhykkeen jättämiseen. Tukea voitaisiin myöntää Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien alueella uudistushakkuussa virtaveden rannalle jätettävästä suojavyöhykkeestä. Kyseessä olisi uusi tuki, jota kokeiltaisiin määräajan. Kannustejärjestelmälain 24 §:n 2 momentin

mukaan tukea on haettava ennen toimenpiteiden aloittamista ja toimenpiteet saadaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman. Koska tuki liittyy uudistushakkuuseen, ei sitä saisi aloittaa ennen kuin metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuen myöntämisen edellytyksistä. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi uudistusalan sijainti vesiensuojelullisesti erityisen herkällä alueella tai suojavyöhykkeen jättämisellä turvattava merkittävä luontoarvo. Suojavyöhykkeen tulisi täyttää vähimmäis- ja enimmäisleveyttä koskevan vaatimus. Lisäksi suojavyöhykkeen suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi huomioida kohteen topografia, maalaji ja muut ominaispiirteet.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki myönnettäisiin ehdolla, että tuensaaja noudattaa lain 40 §:ssä säädettyä hoito ja kunnossapitovelvollisuutta.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi tarkemmin vesiensuojelullisesti herkistä alueita, turvattavista luontoarvoista, suojavyöhykkeen enimmäis- ja vähimmäisleveydestä sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 c §. Suon ennallistaminen. Uudessa pykälässä säädettäisiin tuesta suon ennallistamiseen. Kyseessä olisi uusi tuki, jota kokeiltaisiin määräajan. Suon ennallistamisessa mahdolliset hoitotoimenpiteet riippuvat kohteesta, mutta yleensä ne liittyvät vesitalouden ennallistamiseen. Hoitotoimia voisivat esimerkiksi olla ympäröivältä alueelta tulevien vesien ohjaaminen ennallistettavalle suolle, ojien tukkiminen täyttämällä ja/tai patoamalla sekä puuston poistaminen haihdunnan vähentämiseksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuen myöntämisen edellytyksistä. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että ennallistettavalla suoalueella on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1991 luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 kohdan tarkoittamassa hyvässä tilassa. Ennallistaminen tehtäisiin tämän kohteen hyväksi, mutta laajempien kokonaisuuksien aikaansaamiseksi kohteella voisi olla myös muita luontotyyppisiä. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että ennallistamistoimien vaikutusalueen tulisi muodostaa yhtenäinen alue ja sen tulisi täyttää vähimmäispinta-alaa koskeva vaatimus.

Pykälän 3 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi, jos voitaisiin arvioida, ettei suota saada ennallistetuksi suunnitelluilla toimenpiteillä tai että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä luontoarvoille.

Pykälän 4 momentin mukaan suon ennallistamisen tulosta arvioitaisiin pisteytyksen perusteella. Arvioinnissa pisteytettäisiin vesien johtamisen onnistuminen ennallistetulle alueelle, ojien tukkimisen toimivuus ja suotyypille ominaisen suokasvillisuuden palautuminen. Tulos katsottaisiin saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän. Niissä tapauksissa, kun tulos on saavutettu, maksettaisiin siis lakiehdotuksen 11 a §:n 3 momentin mukaisesti vielä tukea sen verran, että toteuttamisen perusteella maksettu tuki ja tuloksen perusteella maksettava tuki ovat yhteenlaskettuna haetun tuen määrä. Tuloksen saavuttaneet siis saisivat hakemansa tuen täysimääräisenä. Vähimmäispistemäärän saavuttamatta jäämistä ei katsottaisi hoito- ja kunnossapitovelvoitteen laiminlyönniksi eikä se edellyttäisi tuen takaisinperintää. Nämä seikat arvioitaisiin erikseen.

Pykälän 5 momentin mukaan tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa lain 40 §:ssä säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi tarkemmin suon ennallistamistoimien vaikutusalueen vähimmäispinta-alasta, suon ennallistamisen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 d §. Lehdon luonnonhoito. Uudessa pykälässä säädettäisiin tuesta lehdon luonnonhoitoon. Kyseessä olisi uusi tuki, jota kokeiltaisiin määräajan. Lehtojen luonnonhoidossa mahdolliset hoitotoimenpiteet riippuvat kohteen ominaisuuksista, mutta yleensä ne liittyvät puuston rakenteen hoitamiseen. Hoitotoimia voisivat esimerkiksi olla kuusialikasvoksen raivaaminen, hakkuiden toteuttaminen lehtipuita suosien ja metsän erirakenteisuutta lisäten, kuolleen puun määrän lisääminen, hakkuutähteiden kerääminen ja/tai niiden polttaminen sekä vesitalouden ennallistaminen ojien tukkimalla. Rahoitettavat toimenpiteet eivät kuitenkaan voisi liittyä metsänuudistamiseen, mikäli kohteella on voimassa metsälain 8 §:ssä säädetty uudistamisvelvoite, sillä kannustejärjestelmälain 6 §:n mukaan tukea ei saa käyttää työhön tai toimenpiteeseen, joka laissa säädetään maanomistajan velvollisuudeksi. Näin ollen hakemukset, joihin sisältyy osaksikin metsälain uudistamisvelvollisuutta, hylättäisiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuen myöntämisen edellytyksistä. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hoidettavalla kohteella on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1991 luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka on lehto ja joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 kohdan tarkoittamassa hyvässä tilassa ja että kohde kehittyi ilman hoitoa huonompaan suuntaan. Hoitotyö tehtäisiin tämän kohteen hyväksi, mutta laajempien kokonaisuuksien aikaansaamiseksi kohteella voisi olla myös muita lehtotyyppisiä. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hoidettavan kohteen tulisi täyttää vähimmäispinta-alaa koskeva vaatimus.

Pykälän 3 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi, jos voidaan arvioida, että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä luontoarvoille.

Pykälän 4 momentin mukaan lehdon luonnonhoidon tulosta arvioidaan pisteytyksen perusteella. Arvioinnissa pisteytettäisiin haitallisten vieraslajien esiintyminen, puuston rakenne, kuolleen puun määrä ja lehtokasvillisuuden elpyminen. Tulos katsottaisiin saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän. Niissä tapauksissa, kun tulos on saavutettu, maksettaisiin siis lakiehdotuksen 11 a §:n 3 momentin mukaisesti vielä tukea sen verran, että toteuttamisen perusteella maksettu tuki ja tuloksen perusteella maksettava tuki ovat yhteenlaskettuna haetun tuen määrä. Tuloksen saavuttaneet siis saisivat hakemansa tuen täysimääräisenä. Vähimmäispistemäärän saavuttamatta jääminen ei olisi osoitus hoito- ja kunnossapitovelvoitteen laiminlyönnistä eikä se edellyttäisi tuen takaisinperintää. Nämä seikat arvioidaisiin erikseen. Haitallisiin vieraslajeihin katsottaisiin kuuluvan EU:n vieraslajiluettelossa ja kansallisessa vieraslajiluettelossa mainitut lajit.

Pykälän 5 momentin mukaan tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa lain 40 §:ssa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi tarkemmin lehdon luonnonhoitokohteen vähimmäispinta-alasta, lehdon luonnonhoitokohteen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

25 a §. Hankehaku yhdistettynä tarjouskilpailumenettelyyn. Pykälä on uusi ja se lisättäisiin lakiin väliaikaisesti. Se liittyisi ehdotetun uuden 4 a luvun tukiin.

Pykälän 1 momentin mukaan suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoidon rahoitettavat hankkeet valittaisiin hankehauulla, joka on yhdistetty tarjouskilpailumenettelyyn. Työlajikohtaisia hankehakuja voisi olla enintään kaksi vuodessa. Eri työlajien hankehaut voidaan järjestää yhtä aikaa tai eri ajankohtina. Niistä tiedotettaessa noudatettaisiin, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suon ennallistamisen tuen hankehakuun liittyvästä poikkeuksesta. Suon ennallistamistuen haku olisi kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa hakemuksessa tulisi ilmoittaa tarvittavan tuen enimmäismäärä ja siihen tulisi liittää suunnitelma, joka sisältää hakemuksen pisteyttämiseksi tarvittavat tiedot. Toisessa vaiheessa hakemukseen tulisi liittää toteuttamissuunnitelma. Toisessa vaiheessa metsäkeskus saisi ottaa huomioon uutta selvitystä, kunhan hankkeen saamat valintaperusteiden kokonaispisteet eivät laske. Haetun tuen määrää ei toisessa vaiheessa voi korottaa.

Riippumatta siitä, onko haku yksi- vai kaksivaiheinen, hankkeiden toteutuksen voisi aloittaa vasta kun metsäkeskus on 24 §:n 2 momentin mukaan hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman. Töiden aloittamisesta säädetään voimassa olevan lain 24 §:n 2 momentissa.

25 b §. *Tarjouskilpailumenettelyn valintaperusteet.* Pykälä on uusi ja se lisättäisiin väliaikaisesti lakiin. Se liittyisi ehdotetun uuden 4 a luvun tukihakemusten valintaperusteisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan suojavyöhykkeen jättämisen hankkeiden valintaperusteiden tulisi liittyä suojavyöhykkeen kattaman rantaviivan pituuteen, elävän puuston määrään suojavyöhykkeellä, kuolleen puun määrään suojavyöhykkeellä, suojavyöhykkeellä olevan lehtipuuston tilavuuden osuuteen, suojavyöhykkeen yhtenäisyyteen, suojavyöhykkeellä olevien ojien määrään ja luontoarvoihin. Valintaperusteilla ohjattaisiin tukea kohteille, jossa suojavyöhykkeen luontoarvot ovat mahdollisimman korkeat. Lisäksi valintaperusteissa suosittaisiin yhtenäisiä usean tilan alueelle ulottuvia suojavyöhykkeitä.

Pykälän 2 momentin mukaan suon ennallistamisen hankkeiden valintaperusteiden tulisi liittyä ennallistamistoimien vaikutusalueen osuuteen koko suon pinta-alasta, kytkeytyneisyyteen suojelualueeseen tai ojittamattomaan suohon, ennallistamistoimien vaikutusalueella olevan suon päätyyppiin, ennallistamiseen osallistuvien tilojen lukumäärään ja ennallistamisen vaikutusalueelle tulevien vesien osuuteen koko valuma-alueen vesistä. Lisäpisteitä voisi saada, jos kohteella esiintyy lähteisyyttä, luhtaisuutta tai lettoisuutta. Valintaperusteilla ohjattaisiin tukea kohteille, joilla ennallistamistoimilla saataisiin suurin mahdollinen hyöty. Tavoitteena on saada ennallistettavaksi mahdollisimman suuri osuus suoaltaasta, minkä vuoksi pisteytyksellä kannustetaan myös maanomistajien yhteistoimintaan. Etusijalle asetettaisiin rehevät suotyypit ja ne kohteet, joissa kytkeytyneisyys suojelualueeseen tai luonnontilaiseen suohon voisi mahdollistaa lähellä olevan arvokkaan suolajiston nopean leviämisen ennallistettavalle alueelle. Vesien johtamisen ennallistettavalle alueelle synnyttämät vesiensuojeluhyödyt otettaisiin myös huomioon hakemusten vertailussa.

Pykälän 3 momentin mukaan lehdon luonnonhoidon hankkeiden valintaperusteiden tulisi liittyä kohteen ekologiseen laatuun ja kohteen hoitotarpeeseen. Alle 40-vuotiaissa lehdoissa kohteen ekologisen laadun valintaperusteina käytettäisiin lehtipuuosuutta ja puulajien määrää. Yli 40-vuotiaissa lehdoissa kohteen ekologista laadun valintaperusteina käytettäisiin valtapuuston ikää, järeiden puiden määrää, jalojen puiden määrää, kuolleen puuston määrää, lehtipuuosuutta ja puuston rakennetta. Metsikön iästä riippumatta huomioitaisiin kytkeytyneisyys lajistollisesti arvokkaaseen lehto kohteeseen. Lajistollisesti arvokkaan lehtokohteena pidettäisiin metsälain 10 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja reheviä lehtolaikkuja ja lehtojen suojelualueita. Valintaperusteilla ohjattaisiin

tukea kohteille, jossa lehdon ekologinen laatu olisi mahdollisimman korkea, mutta kohde olisi kuitenkin hoidon tarpeessa. Ekologisen laadun valintaperusteina yli 40-vuotiaissa metsissä on Natura 2000 -luontotyyppioppaan luontotyyppin kuvauksessa esille nostettuja puuston rakenteeseen liittyviä arvokkaita erityispiirteitä. Nuorissa lehdoissa ei ole samoja rakennepiirteitä kuin varttuneissa tain vanhoissa lehdoissa, minkä vuoksi niille on katsottu tarpeen luoda omat valintaperusteet.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi tarkemmin suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevien hakemusten valintaperusteiden pisteytyksestä.

25 c §. *Hakemusten valinta tarjouskilpailumenettelyssä.* Pykälä on uusi ja lisättäisiin väliaikaisesti lakiin. Se liittyy ehdotetun uuden 4 a luvun tukiin.

Pykälän 1 momentin mukaan tarjouskilpailumenettelyssä hyväksyttäisiin pienimmän vertailuluvun saaneet hakemukset. Mikäli kaksi hakemusta saisi saman vertailuluvun, metsäkeskus ratkaisisi niiden järjestyksen arvalla.

Pykälän 2 momentin mukaan vertailuluvun laskemisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

25 d §. *Asiakirjojen täydentäminen ja julkisuus hankehaussa.* Pykälän 1 momentin mukaan metsäkeskus ei saa ottaa huomioon sellaista hankehaun määräajan jälkeen mahdollisesti toimitettua selvitystä, jolla on merkitystä hakemusten valintaperusteiden pisteytyksessä tai muutoin rahoitettavien toimenpiteiden valinnassa. Säännös koskisi kaikkia hankehakujia mukaan lukien ehdotettuja tarjouskilpailumenettelyjä. Säännös liittyy avustuksen hakijoiden tasavertaiseen kohteluun. Tarkoituksena on, että kaikilla on sama aika valmistella hakemuksiaan. Erityisesti ns. tarjouskilpailumenettelyyn liittyen on tarkoitus estää ne tilanteet, että hakija muuttaisi hakemansa avustuksen määrää muiden tekemien avustushakemusten perusteella. Hankehaku, joka toteutetaan tarjouskilpailumenettelynä, muistuttaisi siten monelta osin menettelyltään hankintaa.

Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä viitattaisiin julkisuuslakiin (621/1999). Julkisuuslain 7 §:ssä säädetään viranomaiselle toimitetun asiakirjan julkiseksi tulemisesta. Julkisuuslain 7 §:n 1 momentin mukaan viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa toimitettu asiakirja tulee julkiseksi, kun viranomainen on sen saanut. Julkisuuslain 7 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan asiantuntijalausunnat ja muut sellaiset asiakirjat, jotka on päätetty avata tietynä ajankohtana tai tietyn määräajan jälkeen, tulevat 1 momentissa tarkoitettuun rajoitukseen julkisiksi, kun ne avataan. Julkisuuslain 7 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan julkista hankintaa koskevat osallistumishakemukset, tarjoukset sekä muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat 1 momentissa tarkoitettuun rajoitukseen julkisiksi vasta, kun sopimus on tehty. Esityksessä katsotaan, ettei hankehaussa metsäkeskukselle toimitettujen asiakirjojen julkiseksi tuloa voida kytkeä asiakirjojen avaamiseen tai sopimuksen tekemiseen. Hankehaussa on kyse avustuksen myöntämisestä. Menettelyyn ei edes kuulu sopimuksen tekeminen valtionapuviranomaisen ja avustuksen saajan välillä. Sen sijaan metsäkeskus päättää siitä, mitkä hankkeet se hyväksyy rahoitettaviksi. Esityksessä katsotaan, että hankehakujen osalta on tarpeen säätää metsäkeskukselle toimitettujen hakemusasiakirjojen julkiseksi tulosta. Hankehaun hakemusasiakirjat tulisivat julkisiksi vasta, kun metsäkeskus on tehnyt päätöksen rahoitettavien hankkeiden valinnasta.

Julkisuuslain 11 §:n 1 momentissa säädetään asianosaisjulkisuudesta, jolloin oikeus tiedonsaantiin koskee osittain myös muutoin salassa pidettäviä asiakirjoja. Niinpä hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Poikkeuksiin, joihin asianosaisjulkisuus muun muassa ei ulotu,

kuuluu julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan tilanne, jossa kysymys on viranomaisen järjestämässä tarjouskilpailussa toisen tarjouksen tekijän liikesalaisuutta koskevista tiedoista lukuun ottamatta tarjousten vertailussa käytettyä kokonaishintaa. Julkisuuslain sääntelyn perusteella vaikuttaa siltä, että hankehakuun osallistunut taho voisi asianosaisasemaansa vedoten pyytää metsäkeskukselta liikesalaisuuksiksi katsottavia tietoja. Koska hankehaku muistuttaa tietyiltä osin hankintamenettelyä, ehdotetaan, ettei asianosaisella olisi julkisuuslain 11 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen oikeutta saada tietoa liikesalaisuudesta, joka sisältyy toisen hankehakuun osallistuneen hakemusasiakirjoihin. Säännöksellä pyritään siihen, ettei hankehakuihin osallistumisen esteeksi muodostuisi pelko liikesalaisuuksien paljastumisesta. Todettakoon, että pääsääntöisesti metsäkeskuksen avustushakemuksiin ei sisälly liikesalaisuuksia. Oikeuskäytännössä liikesalaisuuksina on esimerkiksi pidetty tarjousasiakirjojen sisältämiä yksikköhintoja (KHO 2007:83). Liikesalaisuus voi liittyä myös hintojen muodostamisen perusteisiin (KHO 18.11.2015 T 3348).

33 §. *Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet tukipäätöksissä.* Pykälän 1 momentissa säädetään, että vähämerkityksistä tukea koskevassa tukipäätöksessä ilmoitettavista tiedoista ja että säännöksen vastainen tuki peritään takaisin. Koska ehdotetut uuden 4 a luvun tuet on tarkoitus myöntää vähämerkityksisenä tukena, ehdotetaan, että pykälää muutettaisiin väliaikaisesti siten, että siinä mainittaisiin suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki on jo nyt vähämerkityksistä tukea.

35 §. *Eräät tuen määrään liittyvät päätökset.* Pykälään ehdotetaan väliaikaisesti lisättäväksi uusi 3 momentti. Sen mukaan metsäkeskuksen tulisi maanomistajan hakemuksen saatuaan erikseen päättää, maksetaanko suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukea myös tuloksen saavuttamiseen perusteella. Päätös tehtäisiin sen jälkeen, kun metsäkeskukselle on sen asettamassa määräajassa toimitettu ilmoitus tuloksen saavuttamisesta. Lakiehdotuksen 23 c §:n 4 momentissa säädetäisiin suon ennallistamisen tulosten pisteytyksestä ja lakiehdotuksen 23 d §:n 4 momentissa lehdon luonnonhoidon pisteytyksestä. Tarkoitus on, että tulos arvioitaisiin noin kahdeksan vuoden päästä toimenpiteiden toteutuksesta. Tällöin toimenpiteiden tavoitellut vaikutukset olisivat jo näkyvissä. Tuloksen perusteella ei siten voitaisi maksaa tukea, jos sitä koskeva ilmoitus tehdään myöhässä. Lisäksi tarkoituksena on, että jo maksettua tukea ei tarvitsisi palauttaa, vaikka tulosta ei saavutettaisi tai tuloksen saavuttamisesta ei ilmoitettaisi määräajassa.

Uuteen 35 §:n 3 momenttiin liittyen voidaan todeta, että voimassa olevan lain 41 §:n säädetään hoito- ja kunnossapitovelvoitteen ja muiden tukeen liittyvien velvoitteiden siirtymisestä uudelle omistajalle. Tällöin siirtyvät metsäkeskuksen päätöksellä myös tukeen liittyvät oikeudet uudelle omistajalle. Esityksessä katsotaan, että säännös soveltuu myös ehdotettuihin tukiin. Näin ollen omistajanvaihdoksen yhteydessä olisi mahdollista sellainen tilanne, että aikaisempi omistaja olisi saanut tukea töiden toteuttamisen perusteella ja että uusi omistaja voisi tehdä metsäkeskukselle ilmoituksen tuloksen saavuttamisesta ja saada näin ollen tuloksen saavuttamisen perusteella maksettavan osan tuesta.

Pykälään ehdotetaan väliaikaisesti lisättäväksi uusi 4 momentti. Se mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen sisältövaatimuksista.

40 §. *Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus.* Pykälässä säädetään eri työlajien hoito- ja kunnossapitovelvoitteesta. Ehdotetaan, että pykälää muutettaisiin väliaikaisesti siten, että säännös koskisi myös suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukeen liittyvää hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon liittyvää hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta ei ole tarpeen muuttaa ehdotettujen muutosten johdosta. Omistajan

vaihtuessa hoito- ja kunnossapitovelvoite siirtyisi uudelle omistajalle voimassa olevan lain 41 §:n mukaan. Taimikon ja nuoren metsän hoito- ja kunnossapitovelvoitteeseen kuuluu, että aluetta ei saa alkaa käyttää siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaiselta osalta estyy. Lisäksi metsikön jatkokehityksestä huolehditaan niin, ettei kohteelle ole tarpeen myöntää taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea ennen kuin viisi vuotta on kulunut. Alueella ei myöskään saa tehdä uudistushakkuuta eikä sellaisia hakkuita, jotka eivät ole metsänkasvatuksen kannalta tarkoituksenmukaisia. Keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättäminen voi lisätä hirvien aiheuttamia metsätuhoja. Hoito- ja kunnossapitovelvoitteen laiminlyönti ei kuitenkaan voisi johtua hirvien tai muiden eläinten taimikoille ja nuorille metsille aiheuttamista vahingoista. Pykälän 1 momenttiin 2 lauseeseen ehdotetaan lisättäväksi suojavyöhykkeen jättämiseen tukea saaneet kohteet. Näillä hoito ja-kunnossapitovelvoite olisi kymmenen vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon tukea saaneiden kohteiden hoito- ja kunnossapitovelvoite todettaisiin erillisessä lauseessa, koska se olisi kaksiosainen. Ensimmäinen hoito- ja kunnossapitovelvoite alkaisi töiden toteuttamisen perusteella maksetun tuen loppuun maksamisesta ja se olisi kymmenen vuotta. Suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoidon tuloksen saavuttamisen arviointi on tarkoituksenmukaista tehdä kesäkautena, minkä vuoksi sitä arvioitaisiin noin kahdeksan vuoden kuluttua toimenpiteiden toteutuksen päättymisestä. Jos suon ennallistamisen tai lehdon luonnonhoidon tulos todettaisiin saavutetuksi, alkaisi uusi hoito- ja kunnossapitovelvollisuus, joka olisi voimassa vielä kolme vuotta siitä, kun tuki on maksettu tuloksen saavuttamisen perusteella. Käytännössä tämä uusi velvoite jatkaisi ensimmäisen hoito- ja kunnossapitovelvoitteen kestoja noin vuodella. Mikäli maanomistaja ei olisi tehnyt 35 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tuloksen saavuttamisesta metsäkeskuksen asettamaan määräaikaan mennessä tai riittävää tulosta ei olisi saavutettu, ei myöskään uusi hoito- ja kunnossapitovelvoite alkaisi, vaan tällöin hoito- ja kunnossapitovelvoite olisi vain alkuperäinen kymmenen vuotta.

Pykälän 2 momentissa kuvataan työlajeittain hoito- ja kunnossapitovelvoitteen sisältö. Momentin kuudenneksi kohdaksi esitetään lisättävän suon ennallistamisen hoito- ja kunnossapitovelvoitteen sisältö. Sen mukaan ennallistetulla suolla ei saisi tehdä ojitusta, alueelle tehdyt laitteet ja rakenteet tulisi pitää tarkoitustaan vastaavassa kunnossa ja haihduttavan puuston määrä tulisi pitää ennallistumista edistävällä tasolla.

Pykälän 3 momentissa kielletään hoito- ja kunnossapitovelvoitteen voimassa olon aikana uudistushakkuiden ja sellaisten hakkuiden teko, jotka eivät ole tuetun työn tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia. Momentin ensimmäiseen virkkeeseen esitetään lisättäväksi suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki. Momentin 3 virkkeeksi esitetään lisättäväksi luettelo toimenpiteistä, jotka ovat kiellettyjä suojavyöhykkeen jättämisen tuen alueella hoito- ja kunnossapitovelvoitteen voimassa olon aikana. Näitä toimenpiteitä olisivat maanmuokkaus, ojien kunnostus tai uudisojitus, lannoitus, torjunta-aineiden tai muiden kemikaalien käyttäminen.

46 §. Eräiden tukien takaisinperintä. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan myönnetty tuki peritään takaisin siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka on rikkonut hoito- ja kunnossapitovelvollisuutensa. Ehdotetaan, että säännökseen tukimuotoja koskevaan luetteloon lisätään suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kannustejärjestelmälakiin sisältyy valtioneuvostolle ja osin myös maa- ja metsätalousministeriölle valtuus antaa asetuksella tarkempia säädöksiä.

Lakiehdotuksen 5 §:n 4 momentin mukaan vähämerkityksistä tukea koskeva asetus nimettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännös sisältyy myös voimassa olevaan lakiin.

Lakiehdotuksen 10 §:n 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään toteuttamissuunnitelman, toteutusilmoituksen ja suometsän hoitosuunnitelman sisältövaatimuksista. Säännös sisältyy myös voimassa olevaan lakiin.

Lakiehdotuksen 13 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset taimikon ja nuoren metsän hoitokohteen vähimmäispinta-alasta, puuston poistamisesta sekä käsittelyn jälkeisistä puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevista vaatimuksista, tehdyn taimikon tai nuoren metsän hoitotyön toteamisesta, keskimääräisestä suuremmasta lehtipuuosuudesta sekä muista kyseisessä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Lakiehdotuksen 23 b §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset vesiensuojelullisesti herkistä alueista, turvattavista luontoarvoista, suojavyöhykkeen enimmäis- ja vähimmäisleveydestä sekä muista kyseisessä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Lakiehdotuksen 23 c §:n 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset suon ennallistamistoimien vaikutusalueen vähimmäispinta-alasta, suon ennallistamisen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista kyseisessä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Lakiehdotuksen 23 d §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset lehdon luonnonhoitokohteen vähimmäispinta-alasta, lehdon luonnonhoitokohteen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista kyseisessä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Lakiehdotuksen 25 b §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevien hakemusten valintaperusteiden pisteytyksestä.

Lakiehdotuksen 25 c §:n 2 momentin mukaan vertailuluvun laskemisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen 35 §:n 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin 35 §:n 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen sisältövaatimuksista.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.7.2026.

Ehdotettua lain 25 d §:ää on tarkoitus soveltaa ensimmäisen kerran hankehakuun, joka on avattu lain voimaantulon jälkeen.

Tukea keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä ja suojavyöhykkeen jättämisen tukea voisi hakea 1.1.2027 lukien.

Tuki, joka liittyy keskimääräistä isomman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, tulisi maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2032. Muut lakiehdotuksessa tarkoitettut tuet tulisi maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2040.

Ehdotettuja uusia tukia koskevat väliaikaiset säännökset olisivat voimassa 29 päivään helmikuuta 2028 saakka. Ehdotetut 16 a, 23 a ja 25 d § olisivat voimassa saman ajan kuin kannustejärjestelmälakikin eli 31 päivään joulukuuta 2029 saakka.

10 Toimeenpano ja seuranta

Kokeilujen toteuttaminen edellyttää muutoksia metsäkeskuksen tietojärjestelmiin. Muutoksia tarvitaan hankkeiden käsittelyjärjestelmään ja tarkastuksissa käytettyihin tietojärjestelmiin. Kokeilujen onnistunut toteuttaminen edellyttää metsäkeskukselta tiedotusta, koulutusta ja neuvontaa metsänomistajille ja toimijoille tukimahdollisuuksista ja niiden ehdoista.

Kokeiltavien tukimallien toimivuus ja vaikuttavuus todennetaan maa- ja metsätalousministeriön tilaamalla tutkimushankkeella. Tutkittavia asioita olisivat ainakin vertailu nykyisiin tukiin niiden kohdentumisen, hyötyjen määrän ja kustannustehokkuuden näkökulmasta, tulosten mittaaminen ja todentaminen sekä tukien kannustavuus ja houkuttelevuus tuensaajien kannalta. Olennaista olisi tunnistaa ne hyödyt, joita tulosperusteisuudella ja ympäristöllisillä tarjouskilpailuilla voitaisiin saavuttaa nykyisiin suoriin kustannuksiin ja tulonmenetyksiin perustuviin tukiin verrattuna – toisaalta myöskään unohtamatta niihin sisältyviä riskejä ja tulosten saavuttamiseen liittyviä epävarmuuksia. Ennen uuden kannustejärjestelmän valmistelua ei ole mahdollisuutta selvittää kaikkia kokeilun vaikutuksia, sillä suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuloksia arvioidaan vasta noin kahdeksan vuoden päästä toimenpiteiden toteuttamisesta.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu taimikon ja nuoren metsän hoidossa lehtipuusuuden perusteella myönnettävä tuki rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen). Muut kokeiltavat tuet eli suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen). Esitys ei edellytä muutoksia määrärahojen suuruuteen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksellä on liittymäkohtia säädöstasoon, perusoikeuksiin ja julkisen hallintotehtävän antamiseen muulle kuin viranomaiselle. Säätelyllä on myös vahvat liittymäkohdat EU:n valtioneuvoston säätelyyn.

Säädöstaso

Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Mainitun pykälän mukaan lähtökohtana on, että asetukset antaa valtioneuvosto ja että ministeriö voidaan valtuuttaa antamaan asetuksia lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisessä asioissa. Valtuutuksen tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen.

Voimassa olevan lain mukaiset tuet ja ehdotetut tuet ovat harkinnanvaraisia. Se tarkoittaa, että tukia voidaan myöntää valtion talousarviossa vuosittain osoitetun määrärahan rajoissa.

Valtioneuvostolla on talousarvion soveltamismenettelyyn liittyvää norminantovaltaa samoin kuin toimivalta antaa budjetin määrärahanormeja täydentäviä määräyksiä. Perustuslain säännöksillä lainsäädäntövallan siirtämisestä ja asetuksen antamisesta ei ollut tarkoitus vaikuttaa valtioneuvoston tällaiseen norminantovaltaan sitä rajoittavasti (ks. HE 1/1998 vp, s. 132/II ja PeVL 47/2001 vp ja PeVL

39/2005 vp). Valtioneuvoston toimivallasta on perustuslakiuudistuksen jälkeen lisätty yleissäännös valtion talousarviosta annettuun lakiin (423/1988, muut. 689/2001). Sen 7 c §:n mukaan tarkempia säännöksiä määrärahan talousarvion mukaisesta käyttämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Voimassa olevan lain 1 luku sisältää tukien myöntämistä koskevia yleisiä säännöksiä. Lain 1 lukuun lisättäisiin säännös, joka koskee tuen määrää tarjouskilpailumenettelyssä. Säännös koskee suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukea. Lisäksi voimassa olevan lain 5, 8 ja 10 §:ää täydennettäisiin viittauksin ehdotettuihin uusiin tukiin.

Tuen myöntämisen perusteista säädettäisiin lailla. Voimassa olevassa laissa nämä säännökset ovat 2–4 luvuissa, joissa säädetään, mihin toimenpiteisiin ja hankkeisiin tukea voitaisiin myöntää ja mitkä ovat tukien myöntämisen keskeisimmät edellytykset. Lain 13 §:ää, joka koskee taimikon ja nuoren metsän hoitoa, muutettaisiin siten, että se mahdollistaisi tuen myöntämisen sillä perusteella, että kohteella on hoitotyön jälkeen keskimääräistä suurempi osuus kokonaispuuston määrästä lehtipuuta. Mainittu pykälä on lain 2 luvussa. Lisäksi lain 2 ja 4 lukuun sisällytettäisiin kumpaankin säännökset, joilla rajoitettaisiin tukien myöntämistä eräissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan myös väliaikaisesti lisättäväksi uusi 4 a luku, jossa säädettäisiin suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuesta. Muista tukien myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtuussäännöksessä on lueteltu seikkoja, jotka tarkentaisivat asianomaisessa pykälässä säädettyjä edellytyksiä. Uudet suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuet myönnettäisiin tarjouskilpailumenettelyn perusteella. Tämän vuoksi lakiin on tarpeen sisällyttää kyseiseen menettelyyn liittyen tuen määrää koskeva säännös.

Valtioneuvoston norminantovaltaa rajoittaisi se, että ehdotetut tuet kuuluvat perustamissopimuksen valtioneuvoston talousarvion otetuista määrärahoista, niiden käyttötarkoituksista ja muista talousarvion perusteluista. Kun edellä mainittujen seikkojen lisäksi otetaan huomioon jo edellä mainittu valtioneuvoston toimivalta antaa valtion talousarvion määrärahanormeja täydentäviä määräyksiä ja valtion talousarviosta annetun lain 7 c §, voidaan valtioneuvostoa koskevien valtuussäännösten katsoa täyttävän perustuslaissa asetetut vaatimukset.

Esitys sisältää myös muutamia maa- ja metsätalousministeriölle osoitettuja asetuksenantovaltuuksia. Ne sisältyvät lakiehdotuksen 5 §:n 4 momenttiin ja 35 §:n 4 momenttiin. Ensin mainittu valtuussäännös on jo voimassa olevassa laissa. Lakiehdotuksen 35 §:n 4 momentti taas liittyy suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen tuloksen saavuttamiseen. Lakiehdotuksen 35 §:n 3 momentin mukaan metsäkeskus tekisi päätöksen siitä, maksetaanko mainittuja tukia myös tuloksen saavuttamisen perusteella. Päätös tehtäisiin metsäkeskukselle toimitetun ilmoituksen perusteella. Kyseisestä ilmoituksesta säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella säädettävät seikat olisivat luonteeltaan tekniluonteisia ja yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisiä.

Voimassa olevan lain 5–7 luvuissa säädettäisiin tuen myöntämisestä ja maksamisesta, tukeen liittyvistä velvoitteista ja valvonnasta sekä tuen takaisinperinnästä. Tukiin sovelletaan lisäksi pääsääntöisesti valtionavustuslain vastaavia säännöksiä.

Lain 5 lukuun sisällytettäisiin erityissäännöksiä tarjouskilpailumenettelystä (lakiehdotus 25 a–25 c §), hankehausta (lakiehdotus 25 d §) ja tuen määrää koskevista päätöksistä (lakiehdotus 35 § 3 mom.). Lakiehdotuksen 25 b §:ssä säädettäisiin tarjouskilpailumenettelyn hakemusten valintaperusteista. Tarkemmat säännökset valintaperusteisiin liittyvästä pisteytyksestä annettaisiin valtioneuvoston

asetuksella. Lakiehdotuksen 25 c §:n mukaan pienimmän vertailuluvun saaneet hakemukset hyväksytään tarjouskilpailussa. Näin ollen valintaan liittyvistä perusteista säädettäisiin lailla. Tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Hankehakuun liittyen rajoitettaisiin mahdollisuutta täydentää hakemusta hankehaun määräajan jälkeen samoin kuin myöhennettäisiin hankehaun asiakirjojen julkiseksi tuloa samalla tavoin kuin julkisuuslaissa säädetään hankintoja koskevien asiakirjojen osalta (lakiehdotus 25 d §). Näistä hakijoiden oikeuksiin liittyvistä seikoista on tarpeen säätää lain tasolla.

Lain 6 luvussa säädetään tukeen liittyvistä velvoitteista. Voimassa olevan lain säännöstä, joka koskee tukeen liittyvää hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta, on tarpeen täydentää ehdotettujen uusien tukien johdosta (lakiehdotus 40 §).

Perusoikeudet

Lakiehdotuksen 23 b §:n mukaista suojavyöhykkeen jättämisen tukea kokeiltaisiin alueellisesti. Tukea myönnettäisiin Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan alueella. Pykälä liittyy tältä osin perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt jonkinasteiseen erilaisuuteen johtavaa kokeilulainsäädäntöä sinänsä hyväksyttävänä yhdenvertaisuuden kannalta. Valiokunta on tällöin korostanut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn ja että kokeilu saattaa ainakin joissakin rajoissa muodostaa sellaisen hyväksyttävän perusteen, jonka nojalla muodollisesta yhdenvertaisuudesta voidaan tinkiä alueellisessa suhteessa (PeVL 20/2012 vp). Valiokunta on edellyttänyt, että kokeilualueesta säädetään suoraan laissa (PeVL 20/2012 vp). Valiokunnan mukaan kokeilusäännöksille on myös tullut asettaa voimassaolorajoitus siten, että ne ovat voimassa vain kokeiluun tarvittavan lyhyen ajan (PeVL 20/2012 vp). Valiokunta on kytenyt kokeilun hyväksyttävyyden myös nimenomaisesti tietojen ja kokemusten hankkimiseen tiettyjen suunnitteilla olevien uudistusten vaikutuksista (PeVL 51/2016 vp). Lakiehdotus täyttää nämä vaatimukset.

Lakiehdotuksen 25 d §:n 2 momentti liittyy julkisuusperiaatteeseen. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Lainsäätäjän toimivaltaan kuuluu pelkästään sellaisten julkisuuden rajoitusten asettaminen, joita voidaan pitää perustuslaissa tarkoitetulla tavalla välttämättöminä (PeVL 43/1998 vp). Lakiehdotuksen 25 d §:n 2 momentin toisessa virkkeessä on kyse asiakirjojen julkiseksi tulosta viiveellä. Vastaavan tyyppinen säännös on julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Ehdotettua julkisuuden rajoitusta voidaan pitää vähäisenä. Lakiehdotuksen 25 d §:n 2 momentin kolmannessa virkkeessä on taas kyse siitä, että asianosaisen oikeutta saada tietoa liikesalaisuudesta rajoitettaisiin. Mainitun säännöksen mukaan asianosaisella ei olisi oikeutta saada tietoa liikesalaisuudesta, joka sisältyy toisen hankehakuun osallistuneen hakemusasiakirjoihin. Kyseessä on vastaavan tyyppinen tietojen saatavuutta koskeva rajoitus kuin julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 6 kohdassa koskien hankintoja. Hankehauilla ja erityisesti tarjouskilpailuilla on menettelyyn liittyviä yhtäläisyyksiä. On tärkeää, ettei pelko liikesalaisuuksien paljastumisesta estä avustuksen hakemista hankehaussa. Poikkeus koskisi siis vain hankehakua. Koska enin osa kannustejärjestelmän tuista myönnettäisiin ilman hankehakua, jäisi säännöksen soveltamisala rajatuksi. Esityksessä katsotaan, että lakiehdotuksen 25 d §:n 2 momentin kolmannen virkkeen säännökseen liittyvää tietojen saatavuutta koskevaa rajoitusta voidaan pitää vähäisenä ja perusteltuna, kun otetaan huomioon, että se on samankaltainen kuin julkisuuslain vastaava julkisiin hankintoihin liittyvä säännös.

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pykälän 2 momentin mukaan pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Kaikki ehdotetut määräajan myönnettävät tuet edistäisivät mainitun perusoikeuden toteutumista.

Julkisen hallintotehtävän antaminen

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) säädetään metsäkeskusorganisaatiosta. Kyseinen laki oli perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 53/2010 vp), että silloiset metsäkeskukset ovat hoitaneet yksityismetsätalouden edistämisen- ja valvontatehtäviä erinimisinä organisaatioina jo vuodesta 1928 alkaen, joten kyse on hyvin vakiintuneesta hallinnollisesta ratkaisusta. Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa on viittaukset hallintolakiin (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja kielilakiin (423/2003). Oikeusturvaa ja hyvää hallintoa edistävät lisäksi voimassa olevan lain erilaiset menettelytapasäännökset koskien tukien myöntämistä, maksamista, takaisinperintää ja valvontaa. Näiden lisäksi tukiin sovellettaisiin valtiovastustuksen säännöksiä. Merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät kuuluisivat Ruokavirastolle.

Erikseen on kuitenkin arvioitava, sisältävätkö metsäkeskukselle annettavat tehtävät merkittävän julkisen vallan käyttöä. Voimassa olevassa laissa on erityissäännöksiä tukien takaisinperinnästä. Tässä esityksessä ei esitetä muutoksia kyseisiin säännöksiin. Todettakoon, että tukien takaisinperintää koskevat päätökset tekee Ruokavirasto. Asiaan liittyviä perustuslainäkökohtia on arvioitu kannustejärjestelmälain esitöissä (ks. HE 167/2022 vp s. 103). Tuen myöntäminen tai hankehaussa rahoitettavien hankkeiden valinta ei ole merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sitä ei myöskään ole hankehakuun kytketty tarjouskilpailumenettely. Ehdotettujen uusien tukien takaisinperintäpäätökset tekisi Ruokavirasto.

Edellä olevan perusteella esityksessä katsotaan, että esityksessä tarkoitettujen lain toimeenpanotehtävien antaminen metsäkeskukselle täyttää perustuslain 124 §:n vaatimuksen siitä, että se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi ja ettei se vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Suhde EU:n valtioneuvoston päätöksiin

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota notifiointiin ja siihen liittyvään täytäntöönpanokieltoon. Valiokunta on huomauttanut, että SEUT-sopimuksen 108(3) artiklan mukaan komissiolle on annettava tieto jo tuen myöntämisestä tai muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa (PeVL 15/2018 vp). Valtiontuet on pääsääntöisesti ilmoitettava Euroopan komissiolle. Vähämerkityksiset tuet muodostavat kuitenkin yhden poikkeuksen valtioneuvoston ilmoitusvelvollisuuteen. Vähämerkityksistä tukea voidaan maksaa yhdelle yritykselle enintään 300 000 euroa kolmen verovuoden aikana. Kannustejärjestelmälain mukainen taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki myönnetään nykyisin vähämerkityksisenä tukena. Myös ehdotetut uudet tuet myönnettäisiin vähämerkityksisinä tukina. Edellä esityksen 4.2.4 luvussa on arvioitu, että osalla tuensaajista saattaa de minimis -tuen kiintiö täytyä. Silloin, kun valtioneuvoston oikeusperustana on de

minimis -tuki, jäsenvaltion on kuitenkin noudatettava asianomaista EU-asetusta eikä sen suhteen ole kansallista liikkumavaraa.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus.

LAKIEHDOTUS

Laki metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain (71/2023) 5 §:n 4 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §:n 1 momentti, 40 §:n 1–3 momentti ja 46 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 4 momentti laissa 1129/2023, 10 §:n 1 momentti laissa 711/2024, 33 §:n 1 momentti laissa 1129/2023, 40 §:n 1 ja 2 momentti ja 46 §:n 1 momentti laissa 711/2024, sekä *lisätään* lakiin väliaikaisesti uusi 11 a §, uusi 16 a ja 23 a §, väliaikaisesti uusi 4 a luku ja 25 a–25 c §, uusi 25 d § sekä 35 §:ään väliaikaisesti uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

5 §

Eräiden valtioneuvoston asetusten noudattaminen

Taimikon ja nuoren metsän hoidon, suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena sen Euroopan unionin säädöksen mukaan, joka kulloinkin on voimassa ja jota voidaan soveltaa metsätaloutta koskevaan vähämerkityksiseen tukeen. Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske tässä momentissa mainittuja tukia. Edellä tarkoitettu Euroopan unionin säädös nimetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

8 §

Muu julkinen tuki

Tämän lain nojalla myönnettävän tuen edellytyksenä on, ettei rahoitettavaan työhön tai toimenpiteeseen ole myönnetty muuta etuutta julkisista varoista. Ympäristötuen, metsäluonnon hoidon, kulotuksen, suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, ettei kyseisellä kohteella ole luonnonsuojelulainsäädännön nojalla valtion varoista rahoitettu toimia hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana.

10 §

Toteuttamissuunnitelma, toteutusilmoitus ja suometsän hoitosuunnitelma

Tässä laissa tarkoitettuun terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon myönnettävän tuen myöntämisen edellytyksenä on metsäkeskuksen hyväksymä toteuttamissuunnitelma. Suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen toteuttamissuunnitelman tulee perustua aiemmin laadittuun ja tämän lain nojalla rahoitettuun suometsän hoitosuunnitelmaan. Edellä mainittujen metsässä tehtävien töiden ja suometsän hoitosuunnitelman loppuunsaattamisesta on tehtävä metsäkeskukselle toteutusilmoitus metsäkeskuksen asettamassa määräajassa. Lisäksi

taimikon ja nuoren metsän hoitoa koskevan toimenpiteen toteuttamisesta on tehtävä tuen hakemisen yhteydessä metsäkeskukselle toteutusilmoitus.

11 a §

Tuen määrä tarjouskilpailumenettelyssä

Suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä määräytyy tukihakemuksessa ilmoitetun hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrän mukaan. Tarvittavan tuen määrään sisältyy tällöin myös toteuttamissuunnitelman tuki eikä siitä vähennetä rahoitettavien toimenpiteiden toteuttamisesta tuensaajalle mahdollisesti syntyviä tuloja.

Suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevassa hankehaussa voidaan hyväksyä enintään 80 prosenttia kussakin työlajissa haettujen tukien yhteenlasketusta euromäärästä, mutta kuitenkin enintään hakuilmoituksessa ilmoitettu kyseistä työlajia koskevan määrärahan määrä.

Suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä on 100 prosenttia 1 momentissa tarkoitettua tuen määrästä, jos ennallistamisen ja luonnonhoidon tulos saavutetaan. Jos tulosta ei saavuteta, tuki on 80 prosenttia kyseisestä tuen määrästä.

13 §

Taimikon ja nuoren metsän hoito

Tukea voidaan myöntää taimikon varhaisperkaukseen, taimikon ja nuoren metsän harvennukseen sekä verhopuuston poistoon ja harvennukseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei toimenpide ole kaupallisesti kannattava. Lisäksi tukea voidaan myöntää edellä mainittujen töiden yhteydessä kaadetun pienpuun keräämiseen. Samoin tukea voidaan myöntää sillä perusteella, että kohteella on hoitotyön jälkeen keskimääräistä suurempi osuus kokonaispuuston määrästä lehtipuuta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset taimikon ja nuoren metsän hoitokohteen vähimmäispinta-alasta, puuston poistamisesta sekä käsittelyn jälkeisistä puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevista vaatimuksista, tehdyn taimikon tai nuoren metsän hoitotyön toteuttamisesta, keskimääräistä suuremmasta lehtipuusuudesta sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

16 a §

Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset

Taimikon ja nuoren metsän hoidon, terveyslannoituksen, suometsän hoitosuunnitelman sekä suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen, tukea ei myönnetä, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito.

23 a §

Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset

Ympäristötukea, metsäluonnon hoidon ja kulutuksen tukea ei myönnetä, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito.

4 a luku Eräät kokeiluhankkeet

23 b §

Suojavyöhykkeen jättäminen

Tukea voidaan myöntää Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien alueella uudistushakkuussa virtaveden rannalle jätettävästä suojavyöhykkeestä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) uudistushakkuuala sijaitsee vesiensuojelullisesti erityisen herkällä alueella tai suojavyöhykkeen jättämisellä turvataan merkittäviä luontoarvoja;
- 2) suojavyöhyke täyttää vähimmäis- ja enimmäisleveyttä koskevan vaatimuksen;
- 3) suojavyöhykkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu kohteen topografia, maalaji ja muut ominaispiirteet.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset vesiensuojelullisesti herkistä alueita, turvattavista luontoarvoista, suojavyöhykkeen enimmäis- ja vähimmäisleveydestä sekä muista tässä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 c §

Suon ennallistaminen

Tukea voidaan myöntää suon ennallistamiseen.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) ennallistettavalla suoalueella on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1991 luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 kohdan tarkoittamassa hyvässä tilassa;
- 2) ennallistamistoimien vaikutusalue muodostaa yhtenäisen alueen;
- 3) ennallistamistoimien vaikutusalue täyttää vähimmäispinta-alaa koskevan vaatimuksen.

Tukea ei myönnetä, jos voidaan arvioida, ettei suota saada ennallistetuksi suunnitelluilla toimenpiteillä tai että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä luontoarvoille.

Suon ennallistamisen tulosta arvioidaan pisteytyksen perusteella. Suon ennallistamisen pisteytyksessä arvotetaan vesien johtamisen onnistuminen ennallistetulle alueelle, tukittujen ojien vuotamattomuus ja suotyypille ominaisen suokasvillisuuden palautuminen. Tulos katsotaan saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suon ennallistamistoimien vaikutusalueen vähimmäispinta-alasta, suon ennallistamisen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä

ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista tässä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 d §

Lehdon luonnonhoito

Tukea voidaan myöntää lehdon luonnonhoitoon.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että

- 1) hoidettavalla kohteella on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1991 luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka on lehto ja joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 kohdan tarkoittamassa hyvässä tilassa;
- 2) kohde kehittyy ilman hoitoa huonompaan suuntaan;
- 3) kohde täyttää vähimmäispinta-alaa koskevan vaatimuksen.

Tukea ei myönnetä, jos voidaan arvioida, että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä luontoarvoille.

Lehdon luonnonhoidon tulosta arvioidaan pisteytyksen perusteella. Lehdon luonnonhoidon pisteytyksessä arvioidaan haitallisten vieraslajien esiintyminen, puuston rakenne, kuolleen puun määrä ja lehtokasvillisuuden elpyminen. Tulos katsotaan saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lehdon luonnonhoitokohteen vähimmäispinta-alasta, lehdon luonnonhoitokohteen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi sekä muista tässä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

25 a §

Hankehaku yhdistettynä tarjouskilpailumenettelyyn

Metsäkeskus valitsee rahoitettavat suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukeen liittyvät hakemukset hankehaun ja tarjouskilpailun perusteella. Työlajikohtaisia hankehakujia voi olla enintään kaksi vuodessa. Hankehaun tiedottamisessa noudatetaan, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, suon ennallistamisen tukea haetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa hakemuksessa tulee ilmoittaa tarvittavan tuen enimmäismäärä ja siihen tulee liittää suunnitelma, joka sisältää hakemuksen pisteyttämiseksi tarvittavat tiedot. Toisessa vaiheessa hakemukseen tulee liittää toteuttamissuunnitelma. Toisessa vaiheessa metsäkeskus saa ottaa huomioon uutta selvitystä, kunhan hankkeen saamat valintaperusteiden kokonaispisteet eivät laske. Toisessa vaiheessa haetun tuen määrää ei voi korottaa.

25 b §

Tarjouskilpailumenettelyn valintaperusteet

Suojavyöhykkeen jättämisen hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä:

- 1) suojavyöhykkeen kattaman rantaviivan pituuteen,
- 2) elävän puuston määrään suojavyöhykkeellä,
- 3) kuolleen puun määrään suojavyöhykkeellä,
- 4) suojavyöhykkeellä olevan lehtipuuston tilavuuden osuuteen,
- 5) suojavyöhykkeen yhtenäisyyteen,
- 6) suojavyöhykkeellä olevien ojien määrään ja
- 7) luontoarvoihin.

Suon ennallistamisen hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä

- 1) ennallistamistoimien vaikutusalueen osuuteen koko suon pinta-alasta,
- 2) kytkeytyneisyyteen suojelualueeseen tai ojitamattomaan suohon,
- 3) ennallistamistoimien vaikutusalueella olevan suon päätyyppi,
- 4) ennallistamiseen osallistuvien tilojen lukumäärään,
- 5) ennallistamisen vaikutusalueelle tulevien vesien osuuteen koko valuma-alueen vesistä ja
- 6) lähteisyyden, luhtaisuuden ja lettoisuuden esiintymiseen.

Lehdon luonnonhoidon hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä kohteen ekologiseen laatuun ja kohteen hoitotarpeeseen. Ekologisen laadun valintaperusteena on kytkeytyneisyys lajistollisesti arvokkaaseen lehto kohteeseen. Lisäksi alle 40-vuotiasissa lehdoissa kohteen ekologisen laadun valintaperusteina käytetään lehtipuuosuutta ja puulajien määrää sekä yli 40-vuotiaissa lehdoissa kohteen ekologista laadun valintaperusteina käytetään:

- 1) valtapuuston ikää,
- 2) järeiden puiden määrää,
- 3) jalojen puiden määrää,
- 4) kuolleen puuston määrää,
- 5) lehtipuuosuutta ja
- 6) puuston rakennetta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suojavyöhykkeen jättämisestä, suon ennallistamisesta ja lehdon luonnonhoitoa koskevien hakemusten valintaperusteiden pisteytyksestä.

25 c §

Hakemusten valinta tarjouskilpailumenettelyssä

Tarjouskilpailumenettelyssä hyväksytään pienimmän vertailuluvun saaneet hakemukset. Saman vertailuluvun saaneiden hakemusten järjestyksen metsäkeskus ratkaisee arvalla.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vertailuluvun laskemisesta.

25 d §

Asiakirjojen täydentäminen ja julkisuus hankehaussa

Metsäkeskus ei saa ottaa huomioon sellaista hankehaun määräajan jälkeen mahdollisesti toimitettua selvitystä, jolla on merkitystä hakemusten valintaperusteiden pisteytyksessä tai muutoin rahoitettavien toimenpiteiden valinnassa.

Asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Hankehaun hakemusasiakirjat tulevat kuitenkin julkisiksi vasta, kun metsäkeskus on

tehnyt päätöksen rahoitettavien hankkeiden valinnasta. Asianosaisella ei ole mainitun lain 11 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen oikeutta saada tietoa liikesalaisuudesta, joka sisältyy toisen hankehakuun osallistuneen hakemusasiakirjoihin.

33 §

Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet tukipäätöksissä

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 4 momentissa tarkoitettussa Euroopan unionin säädöksessä säädetään vähämerkityksistä tukea koskevassa tukipäätöksessä ilmoitettavista tiedoista, taimikon ja nuoren metsän hoitoa, suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevasta tukipäätöksestä tulee käydä ilmi, että kyseisen säädöksen vastainen tuki peritään takaisin.

35 §

Eräät tuen määrään liittyvät päätökset

Metsäkeskuksen tulee valtioneuvoston asetuksen 11 §:ssä tarkoitetun päätöksen lisäksi erikseen päättää, maksetaanko suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukea myös tuloksen saavuttamisen perusteella. Päätös tehdään sen jälkeen, kun metsäkeskukselle on sen asettamassa määräajassa toimitettu ilmoitus tuloksen saavuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisältövaatimuksista.

40 §

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus

Taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olevan alueen hoidosta ja kunnossapidosta viisi vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen tai suojavyöhykkeen jättämiseen tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olleen alueen tai yksityistien hoidosta ja kunnossapidosta kymmenen vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olevan alueen kunnossapidosta kymmenen vuotta töiden toteuttamisen perusteella maksetun tuen loppuun maksamisesta. Jos suon ennallistamisen tai lehdon luonnonhoidon tulos on saavutettu, hoito- ja kunnossapitovelvollisuus on voimassa vielä kolme vuotta siitä, kun tuki on maksettu tuloksen saavuttamisen perusteella. Kunnossapidon kohteena olevaa aluetta ei saa alkaa käyttää siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaiselta osin estyy.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu:

1) taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen osalta, että metsikön jatkokehityksestä huolehditaan niin, ettei kohteelle ole tarpeen myöntää taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea ennen kuin viisi vuotta on kulunut myönnetyn tuen loppuun maksamisesta;

2) suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen tuen osalta, että tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;

3) yksityistien perusparannuksen tuen osalta, että yksityistiellä ja erillisellä varastoalueella huolehditaan tarpeellisesta sorastuksesta, rumpujen ja siltojen korjauksesta sekä tukkeutuneiden ojien avaamisesta ja muista tien kunnossapidon edellyttämistä töistä;

4) metsäluonnon hoidon tuen osalta, että hoitoalueella tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;

5) kulotuksen osalta, että poltettuja säästöpuita ei poisteta.

6) suon ennallistamisen tuen osalta, että ennallistetulla suolla ei tehdä ojitusta, alueelle tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa ja haihduttavan puuston määrä pidetään ennallistumista edistävällä tasolla.

Taimikon ja nuoren metsän hoitoon, terveyslannoitukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotuksen, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoitoon tukeen liittyvään hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu, ettei yksityinen maanomistaja tee 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona tuen loppuun maksamisesta toimenpiteen kohteena olevalla alueella uudishakkuita eikä sellaisia hakkuita, jotka eivät ole metsänkasvatuksen kannalta tarkoituksenmukaisia.

Uudistushakkuun voi tehdä vain silloin, kun kohteella on tapahtunut sellainen luonnontuho, joka edellyttää uudistushakkuuta. Suojavyöhykkeen jättämisen tukeen liittyvään hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu, ettei tukea saaneella suojavyöhykkeellä tehdä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona tuen loppuun maksamisesta maanmuokkausta, ojien kunnostusta tai uudisojitusta, eikä käytetä lannoitteita, torjunta-aineita tai muita kemikaaleja.

46 §

Eräiden tukien takaisinperintä

Tuki tai sen osa peritään takaisin tuensaajalta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon, terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon myönnetty tuki peritään takaisin siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka on rikkonut hoito- ja kunnossapitovelvollisuutensa. Yksityistien perusparannukseen myönnetty tuki peritään takaisin myös siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut tien virkistyskäytön sallimista koskevaa velvollisuutta. Ympäristötuki peritään takaisin siltä yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut ympäristötukisopimukseen liittyviä velvoitteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 5 §:n 4 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 a §, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 4 a luku, 25 a-25 c §, 33 §:n 1 momentti, 35 §:n 3 ja 4 momentti, 40 §:n 1–3 momentti ja 46 §:n 1 momentti ovat voimassa 29 päivään helmikuuta 2028.

Tämän lain 25 d §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran hankehakuun, joka on avattu tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tukea, joka liittyy keskimääräistä isomman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, ja suojavyöhykkeen jättämisen tukea voidaan hakea 1 päivästä tammikuuta 2027 alkaen. Tämän lain nojalla myönnettävää tukea tulee hakea viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027.

Tuki, joka liittyy keskimääräistä isomman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, tulee maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2032. Muut tämän lain nojalla myönnettyt tuet tulee maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2040.

Suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon ei voida myöntää tukea tämän lain nojalla, jos samalla kohteella on rahoitettu työ tai toimenpide tai ympäristötukisopimus kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) nojalla.

LIITTEET

Rinnakkaisteksti